

Täysistunto

Tiistai 21.4.2020 klo 18.40—21.43

5. Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2021-2024

Valtioneuvoston selonteko VNS 1/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan, jolle muut valiokunnat voivat antaa lausunnon viimeistään 12.5.2020. Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin aiemmin tänään 21.4.2020 pidetyssä täysistunnossa. Keskustelu jatkuu.

Keskustelu

19.50 **Matias Marttinen kok:** Arvoisa herra puhemies! Käsittelemme julkisen talouden suunnitelmaa tuleville vuosille erittäin poikkeuksellisissa oloissa. Kansainvälisesti levinnyt koronavirus uhkaa rajusti ihmisten terveyttä mutta päivä päivältä enemmän myös talouttamme, työpaikkoja ja yrityksiä. Velanotto kasvaa jo kevään aikana yli 12 miljardiin euroon, vaikka olemme tämän kriisin aivan alkumetreillä. On selvää, että koronaviruksella tulee olemaan erittäin vakavat vaikutukset myös talouteemme ja työpaikkoihimme.

Kaikki merkit näyttävät, että kriisistä on tulossa kymmenen vuoden takaista finanssikriisiä huomattavasti vakavampi šokki talouteen. Kansainvälinen valuuttarahasto IMF arvioi ennusteessaan, että maailmantalous supistuu tänä vuonna kolme prosenttia, mikä on selvästi enemmän kuin kymmenen vuotta sitten. IMF on verrannut koronakriisin olevan yhtä vakava kuin 1930-luvun suurlama. Se antaa meille mittakaavaa myös tähän keskusteluun.

Koronavirus on aiheuttanut taloudellisen šokin, johon yksikään yritys ei ole voinut ennalta varautua. Monet yritykset ovat suurissa vaikeuksissa tällä hetkellä. Yt-neuvottelujen piirissä on jo lähes 450 000 suomalaista. Ilman merkittäviä toimia edessä on laaja konkursisiaalto ja massatyöttömyys. Siksi toimia tarvitaan jo nyt.

Monimutkaisten hakemusten sijasta tarvitaan tehokkaita ja suoria toimia, jotka auttavat yrityksiä heti tässä tilanteessa. Olemme esittäneet jo kuukausi sitten, että yritysten alkuvuonna maksetut arvonnalisäverot voitaisiin palauttaa hakemuksesta yritysten käyttöön akuutin kassakriisin hoitamiseen. On hyvä, että tänään valtiovarainministeri Kulmuni on nyt sanonut, että hän suhtautuu asiaan myönteisesti. Siis tämä asia nyt nopeasti kuntoon ja suora tuki yrityksille vakavaan tilanteeseen.

Herra puhemies! Julkisen talouden suunnitelma antaa synkän kuvan seuraavista vuosista. Velanotto kasvaa rajusti: julkinen velka kasvaa 60 miljardilla eurolla vuoteen 2024 mennessä. Vuonna 24 Suomen julkisen talouden rakenteellinen alijäämä on noin -3,7 prosenttia bkt:stä eli lähes 10 miljardia euroa. Taloutemme on tällä hetkellä hyvin haavoittuva kohtaamaan näin rajun kriisin, jonka keskellä olemme nyt. Meillä ei ole nyt taloudessa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2020 vp

huonompia aikoja varten sellaisia puskureita, mitä esimerkiksi muilla Pohjoismailla on, vaan käytännössä kaikki nyt tehtävät toimet kasvattavat merkittävästi velanottoa nuorempien sukupolvien piikkiin. Heille uhkaa jäädä nyt erittäin raskas lasku kannettavaksi sen lisäksi, että esimerkiksi hoitokustannukset kasvavat vuosittain noin 500 miljoonalla eurolla. Tämäkin on minusta hyvä tässä salissa muistaa.

Herra puhemies! Hallitus on lykännyt merkittävien päätösten tekemisen syksyn budjet-tiriiheen. Sinne kasaantuu nyt aika paljon odotuksia siitä, miten tämän maan talouspolitiikkaa tullaan muuttamaan. Siihen muutama huomio tähän loppuun:

Ensimmäiseksi, välttämättömiä elvytystoimia työpaikkojen pelastamiseksi täytyy jatkaa, jotta kriisin pahimmasta vaiheesta selvitään yli, jotta yritysten konkurssiaalto vältetään ja jotta ihmisten työpaikat saadaan pelastettua. Tässä olemme esittäneet hallitukselle konkreettisia toimia, kuten juuri arvonlisäverojen palauttamista yritysten käyttöön.

Toiseksi, herra puhemies, samaan aikaan on ryhdyttävä kiireesti kunnostamaan Suomen julkista taloutta. Viime keväänä tehty hallitusohjelma joutaa nyt roskakoriin, koska hallituksen leväperäiseltä talouspolitiikalta on viimeistään nyt pudonnut pois pohja. Hallitusohjelma on kirjoitettava kokonaan uusiksi realistiselle pohjalle.

Kolmanneksi, herra puhemies, niitä työllisyystoimia, joita hallitukselta on odotettu jo yli vuoden, on ryhdyttävä tekemään viipymättä. On tehtävä kiireesti uudistuksia sosiaaliturvaan, edistettävä paikallista sopimista, jotta pääsemme korkeaan työllisyysasteeseen, sillä ilman niitä yhteiskuntamme rahoituspohja pettää alta.

Herra puhemies! Tässä evästyksenä maan hallitukselle.

19.55 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Meillä on käsissämme julkisen talouden suunnitelma, joka esittelee Suomen talouden tilanteen tästä noin 5 vuotta eteenpäin. Se ei ole kuitenkaan tyhjentävä tai lopullinen, vaan on ilmiselvää jo tässä kohtaa, että tähän julkisen talouden suureen kuvaan tulee palata syksyn budjettiriihessä, aivan kuten valtiovarainministeri on jo todennut. Tässä kohtaa bruttokansantuotteen tiputuksia ennustetaan 5,5 prosentista aina 13 prosenttiin, ja jotta saamme tarkan käsityksen, niin tarkempi arvio on tehtävä myöhemmin.

Talouden ison kuvan tulee olla kuitenkin selkeä koronan sulusta ja sumusta huolimatta. Kriisin alettua Suomi ei ollut julkisen talouden osalta vielä tasapainossa, vaan olimme vasta matkalla sinne. Hallitusohjelman pohjalla on tavoite nostaa työllisyysaste 75 prosenttiin, tehdä kriittiset rakenteelliset uudistukset — niistä voisin mainita sote- ja perhevapaa-uudistukset — ja päästä kestäväälle pohjalle vuonna 2024. Olimme jo hyvässä vauhdissa ennen tätä mustaa joutsenta nimeltään koronavirus.

Koronan taloudelliset vahingot tulevat olemaan myös Suomelle mittavat. Siksi myös yhteiskunnan vastaantulo on tässä kohtaa poikkeuksellista, kuten olemme lisätalousarvioiden hintalapuista huomanneet. On estettävä yritysten laajamittainen konkurssiaalto ja siitä koituva suurtyöttömyys. Koska valtio saa korotonta lainaa, toisin kuin ihmiset Suomessa, sen tulee siten kantaa iso osa tästä kriisistä myös taloudellisesti, ja näin myös tehdään tässä kohtaa.

Myös kansainvälinen kauppa Suomen osalta on ehtynyt. Vaikka tavarat saavat liikkuu, niin logistiikka on muuttunut. Suomelle tilanne on varsin synkkä, sillä olemme hyötäneet globalisaatiosta tähän mennessä aina. EU:n sisämarkkinoille ei nyt saisi kääntää selkää, kuten olen kuullut tässä salissa puhuttavan, vaan jo pelkästään huoltovarmuuden vuoksi Euroopan pitäisi olla meidän ystävämme tässä kohtaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2020 vp

Julkisen sektorin talouden vinoutuminen on alkanut väestöpyramidin vinoutuessa, ja se törmää uuteen monttuun nyt koronan myötä. Tiukilla oleva terveydenhuolto on nyt uusissa haasteissa. On selvää, että 2020-luvulla riittää töitä tässäkin salissa, sillä tavoitteena tulee olla seuraavien sukupolvien edessä edelleen veloista eroon pääseminen ja terve julkinen talous, mukaan lukien kuntien talous. Tätä ei voi heittää seuraavien sukupolvien maksettavaksi, vaan suunnitelman tulee olla selkeä.

On olennaista, että korona saadaan nujerretuksi nopeasti ja meneillään olevat investoinnit eivät hydy. Tämä on talouden ja terveyden kriisi. On myös selvää, että Suomen talouden iso kuva tulee kirjoittaa yhdessä uudestaan ja hallitusohjelma on välttämätöntä suunnitella uudelleen. Suomi elää viennistä, minkä vuoksi muiden maiden koronaponnistelut ovat myös meidän onnistumiselle tärkeitä. Nyt on kuitenkin akuutin kriisin aika vielä.

Arvoisa puhemies! Talous ja terveys ovat näkyviä, mutta osaamisen merkitystä on vaikeampi tunnistaa. Meidän tulee panostaa nyt voimakkaasti tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan ja koulutukseen, jotta saamme Suomen ponnistamaan silloin, kun koronavirus hellittää ja ponnahduslauta näkyy jo. Ihmisten tulee olla siinä kohtaa työkykyisiä ja osaavia kodista toiseen. Suomen vienti on saatava vetämään ensimmäisten maiden kärjessä, ja työn tuottavuuteen on saatava parannusta. Nyt siihen on hyvä mahdollisuus, kun yritystukia kriisitilanteeseen on jaossa lähes 2 miljardin euron edestä.

Maailma on taatusti erilainen pandemiasta selvittyämme. Lapsiperheköyhyyden, nuorten syrjäytymisen ja osattomuuden lisääntyminen on estettävä, ja täten 90-luvun opit on otettava tarkkaan syyniin. Esimerkiksi jo nyt alkaneet lomautukset ja irtisanomiset iskevät rajuimmin perheisiin, joiden toimeentulo on yhden aikuisen varassa. Näihin asioihin on onneksi jo varattu selkänöjää, kun ihmisten romahtanutta toimeentuloa helpotetaan lisätalousarviossa yli miljardilla eurolla. Myös toimeentulonsa menettäneet yrittäjät on otettu sosiaaliturvan piiriin, kuten tänään kuulimme. Suomi on onnekas, kun olemme rakentaneet itsenäistymisestämme asti vahvan huoltovarmuuden varaan. Kotimainen on nyt kirjaimellisesti kultaakin kalliimpaa.

20.00 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Korona on pysäyttänyt meidät kaikki monella tapaa. Olemme oppineet, että mikään ei ole itsestään selvää. Elämässä tulee eteen asioita, joihin emme voi vaikuttaa. Ne on otettava vastaan, ratkottava niiden tuomat haasteet yhdessä ja katsottava rohkeasti eteenpäin.

Käsitlemme nyt julkisen talouden suunnitelmaa tuleville vuosille, jotka ovat osin sumun peitossa. Suunnitelma jättää monia asioita avoimeksi. Haluan kiittää hallitusta rohkeista toimista kaiken epävarmuuden keskellä. Kun kukaan ei todellisuudessa omista lopullista totuutta, tämän arvaamattoman pandemian edessä on toimittu parhaan tiedon mukaan. Onkin tärkeää, että luotamme maailman parhaaseen hallintoomme ja viranomaisten eri lähteistä kokoamaan, alati muuttuvaan tilannekuvaan. Rakennetaan yhdessä luottamuksen yhteiskuntaa.

Korona ja poikkeusolot vaikuttavat vielä pitkään yhteiskunnassamme. Koronavirus on johtanut kansainvälisen talouden syvään taantumaa, tuotannon häiriöihin ja kysynnän rajuun vähenemiseen. Bruttokansantuottemme supistuu tänä vuonna voimakkaasti. Työllisyys heikentyy, työttömyys ja lomautukset lisääntyvät.

Hallitusohjelman talouspoliittisena kulmakivenä on hyvinvoinnin lisääminen yhteiskunnassa. Tämä on toki haasteellista julkisen talouden tasapainon näkökulmasta. Joudum-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2020 vp

me syksyllä katsomaan, mihin meillä on lopulta varaa ja mitkä hyvät suunnitelmat jäävät odottamaan aikaa parempaa. Tällöin tämä julkisen talouden suunnitelma myös täsmentyy.

Sivistysvaltion tuntomerkki on, että kaiken keskellä pidämme heikoimmasta huolta. Ei unohdeta lapsia, nuoria, perheitä, vammaisia ja vanhuksia. Toimitaan kaikessa perustuslain ja ihmisoikeuksien pohjalta. Nyt tarvitaan työllisyyttä kohentavia, elvyttäviä ja ylläpitäviä toimia. Yhteiskuntamme velkaantuu rajusti, kun muu ei nyt auta. Näin suuriin tukiin ja elvytystoimiin on mahdollisuus, koska edellisellä kaudella Suomen taloutta saatiin vastuullisella politiikalla jo melko hyvään kuntoon. Nyt meillä on edessä vuosia kestävä jälleenrakentaminen, jossa vastuullisuutemme mitataan. Saamme Suomen nousuun laittamalla talouden kuntoon, nujertamalla työttömyyden ja huolehtimalla heikoimmista, kuten valtiovarainministeri Kulmuni selkeästi kuvasi.

Edessä olevasta syvästä lamasta nousemme vain yhteistyöllä. Tarvitsemme rakenteellisia uudistuksia, joista sote on kiireellisin. Samalla kun kiristämme kukkaron nyörejä, tehtävämme on huolehtia ihmisten perusturvasta. Palvelut ja turvaverkot on kriisin jälkeen laitettava kestävästi kuntoon. Tarvitaan panostuksia myös mielenterveyteen ja koulutukseen.

Vuoden 2019 nuorisobarometri lupaa meille hyvää. Sen mukaan nuoret ovat innostuneita tekemään merkityksellistä työtä ja yrittämään. Torstaina valitaan vuoden NY-nuorisoyrittäjäyrittäjä etänä järjestettävässä Uskalla yrittää -finaalissa. Meidän tulee rohkeasti rakentaa yrittäjyystävällistä ja samalla perheystävällistä Suomea, jossa nuoret saavat kantaa vastuuta ja yrittää, he uskaltavat myös sitoutua, perustaa perheen ja saada lapsia.

Tärkeä tehtävämme on myös poistaa lapsiperheköyhyyttä. Siinä meidän tulee kääntää kaikki kivet. Meidän tulee poimia myös kaikki lapset ja nuoret, jotka ovat putoamisvaarassa. Jos tautitilanne suinkin sallii, pitäisin hyvänä sitä, että lapset pääsisivät ennen kesää vielä hetkeksi kouluun, jotta putoamisvaarassa olevat voidaan poimia kyytiin ja tuen piiriin ennen kesätaukoa. Lyhytkin jakso koulussa helpottaisi myös perheiden tukalia tilanteita.

Arvoisa puhemies! Tämä ei tule olemaan viimeinen pandemia tai muu kriisi globaalissa maailmassa. Meidän tulee huolehtia [Puhemies koputtaa] huoltovarmuudesta ja kotimaisen ruoan tuottamisesta. Satsataan myös koulutukseen ja kehitykseen.

20.05 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Suomi on tähän mennessä onnistunut hyvin järeillä ensitoimillaan rajoittamaan koronavirusepidemian holtittoman leviämisen. Näin tekemällä pyrimme varmistamaan, että terveydenhuollon kantokyky riittää turvaamaan tarvittavat palvelut kaikille. Me olemme suojelleet elämää. Valitettavasti korona on vaatinut ihmishenkiä, mutta olemme tähän mennessä selviytyneet paremmin kuin monet muut maat. Tästä suuri kiitos kuuluu sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstölle ja kaikille, jotka tekevät työtä koronan aiheuttamien ongelmien parissa, ja myös kansalaisille, sillä hallituksen ja THL:n ohjeita on noudatettu hyvin.

Koronan aiheuttamat rajoitukset ja toimet ovat kuitenkin olleet raskaita koko valtion ja kuntien taloudelle sekä erityisesti kaikille niille suomalaisille ja Suomessa asuville, joiden toimeentuloon ja arkeen nämä toimet ovat vaikuttaneet merkittävästi. Suomen hallitus on rajoitustoimien ohessa pyrkinyt siihen, että kukaan ei joutuisi kohtuuttoman tilanteen eteen, vaan yrityksiä, kuntia ja yksilöitä tuetaan tästä ajasta selviytymisessä.

Arvoisa puhemies! Julkisen talouden suunnitelma vuosille 2021—24 tehdään suurten epävarmuuksien keskellä. Kyseessä ei ole vain Suomea koskeva epävarmuus vaan laajalti koko maailmaa koskeva tilanne. Suomelle tällä on suuri vaikutus, sillä maamme työllisyys

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2020 vp

ja talous perustuvat vahvasti vientiin. Tämä tuo oman haasteen koronan jälkeiseen aikaan ja julkisen talouden suunnitelmaan. Tästä syystä on erittäin tärkeää, että selviydymme koronasta siten, että yritykset ja elinkeinoelämä ja siellä työskentelevät työntekijät selviävät mahdollisimman pienin vaurioin korona-ajasta.

Suomen yritys kentällä toimii tuhansia yksinyrittäjiä sekä pieniä ja keskisuuria yrityksiä, jotka kaipaavat vahvempaa tukeamme. Olen itsekin saanut paljon viestejä Etelä-Karjalan yrittäjiltä ja yrityksiltä, joiden tilanne on todella epävarma. Huoli kassavirran tyrehtymisestä, tilakuluista ja palkanmaksuista sekä epävarmuus mahdollisista tukimuodoista ja yrityksen ja siellä työskentelevien työntekijöiden tulevaisuudesta huolestuttavat.

Tällä viikolla on uutisoitu laajasti siitä, ketkä ovat saaneet kriisin alkuvaiheessa tukia muun muassa Business Finlandilta. Osa tuen saajista ei herätä luottamusta eikä oikeudenmukaisuuden tajua. Tästä syystä on tärkeää, että Business Finlandin kriteerejä muutetaan tukemaan koronan ajan yli selviytymistä. Sen tulee tukea yrityksiä tänä vaikeana aikana. Myönteistä olikin kuulla tänään ministeri Lintilältä, että kriteereitä tullaan muuttamaan oikeaan suuntaan, toivottavasti myös siten, että tuki kohdistuu ensisijaisesti yrityksille eikä konsulttifirmoille.

Arvoisa puhemies! Salissa on käyty tänään opposition puolelta tiukkaa keskustelua, jossa on vaadittu maksuttoman toisen asteen oppivelvollisuuden jatkamisen ja laajentamisen siirtämistä tulevaisuuteen tai sitä ei ole kannatettu lainkaan. Tämä on todella hämmäntävää, sillä nuoret itse vaativat tätä, sekä OAJ ja elinkeinoelämä sekä monet ekonomistit ja tutkijat. Kyseessä on nimenomaan investointi tulevaisuuteen, nuoriin ja työllisyyteen, työelämän rakenteiden muutoksiin, joissa vaaditaan entistä vahvempaa ja tarkempaa osaamista. Me tiedämme, että hyvä työllisyys tulee olemaan tärkein instrumentti talouden vahvistamiseen ja parantamiseen. Tämä onnistuu ainoastaan sillä, että yrityksemme saavat osaa-vaan ja hyvinvoivaa työvoimaa. Tästä syystä on ehdottoman tärkeä panostaa osaamiseen. Maksuttoman toisen asteen oppivelvollisuuden pidentäminen on osa tätä kokonaisuutta, joka on historiallinen uudistus ja osaamisen tason loikka Suomessa.

Arvoisa puhemies! Kunnissa on suuri epävarmuus siitä, mitä korona aiheuttaa kuntatalouteen ja ihmisten hyvinvointiin, miten selvittää tulevaisuudesta. Kunnissa on tehty nopealla aikataululla monia isoja muutoksia päivittäiseen arkeen. Opetus on siirretty pääsääntöisesti etäopetukseen, kirjastoja ja teattereita on lakkautettu toistaiseksi, liikuntapalveluja saa räätälöidysti etänä ja nuorisotyötä tehdään etänä sekä uudennlaisilla toimintamuodoilla. Toiminnoissa on otettu uudennlaisia ja jatkossa myös kehitettäviä toimintamalleja. Kunnat ovat ottaneet myös digiloikan. Suurta huolta kannetaan siitä, mitä tapahtuu koronan jälkeen. Kunnissa yritysten tilanne on epävarma, mikä vaikuttaa myös kuntatalouteen. Kunnissa on lomautettu ihmisiä ja irtisanottu ihmisiä, minkä takia [Puhemies koputtaa] kunnat odottavat ministeri Paaterolta nyt lisää tukea mahdollisiin lisätoimiin.

20.11 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Keskustan ryhmäpuheenjohtaja täällä kertoi tänään, että kehysriihi käytiin epätietoisuuden vallassa. Minusta se oli aika huolestuttava kommentti, että keskustan ryhmäpuheenjohtaja sanoi, että kehysriihen tunnelma oli epätietoinen. Ymmärrän, että on olemassa monia asioita, jotka mietityttävät, ja kaikkea ei voi tietää, kukaan meistä ei ole ennustaja, mutta kyllä me tietysti täällä oppositiossa ja perussuomalaisissa toivottaisiin, että ei nyt ihan epätietoisuuden vallassa olla, että kyllä nyt vähän täytyy olla hallintaa ja hillintää. Tietysti nämä maskisotkut ja yritystukisotkut kyllä puhuvat sitä omaa kieltään, että ehkä kellään ei ole oikein se kriisinhallinta lapasessa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2020 vp

Mutta tästä julkisen talouden suunnitelman asiakirjasta otan tiettyjä asioita ylös ja puheeseen.

Tästä ilmastorahastosta. Täällä on hyviäkin asioita, jos ajatellaan — liikenneverkon kehittäminen ja ylläpitäminen, oikein hyvä asia. Mutta sitten täällä on muutamien vuosien sisällä 1,2 miljoonaa: ”Suomi kokoaan suurempi maailmalla”. Onko tämä siis joku mainoskampanja? Mitä tämä on, 1,2 miljoonaa johonkin... Minä en ymmärrä, mihin me tarvitsemme, että meidän täytyy olla suurempi kokoamme maailmalla. Emmekö me voi olla sen kokoinen kuin me olemme? Vai onko nyt tosiaan tarkoitus se, että me otamme, niin kuin me olemme ottaneet esimerkiksi tästä EU:n päästösopimuksesta, meidän kannettavaksi enemmän kuin muut maat? Ilmeisesti tämä tarkoittaa sitä, samansuuntaista kuin tänään oli esimerkiksi tämä WHO:n rahoitus ja sama kuin tämä EU-jäsenmaksu, jonka odotetaan noussevan puoli miljardia tulevilla kehyskaudella, enkä ollenkaan ole kuullut, että oltaisiin sieltä hallitusriveistä kovin huolestuneita tästä.

Tänään katsoin hyviä uutisia siitä, että öljyn hinta on laskenut, ja tämä voi näkyä ihmisten tankeilla, kun ihmisethän autoilevat todella paljon tällä hetkellä. Sehän, kuten olemme huomanneet, on ollut koronan aikana loistava kulkuväline, koska yritetään välttää niitä lähikontakteja. Tosin vain nyt hallitus on tosiaan päättänyt nostaa polttoaineveroa kesällä, ja siitä tulee 250 miljoonan lisätulot valtiolle, niin tämäkin hinnanalennus, joka mahdollisesti tulisi kuluttajille, jotta se heidän arkinsa olisi siellä liikkumisessa helpompaa, häviää tai vaan tuuliin. Tästä syystä ehdotankin, että hallitus nopeasti peruuttaa tämän aivan älyttömän korotukseen.

Täällä vihreät ja vasemmisto toivat paljon esille sitä, että Suomen tulevaisuus on ilmastorahoituksessa, juuri tämäntyyppisissä ilmeisesti kuin ”Suomi kokoaan suurempi maailmalla”, joka ei siis tarkoita yhtään mitään, ainakaan minulle. En ymmärrä sitä. Täällä puhuttiin pyöräilystä ja julkisesta liikenteestä. Niin kuin sanoin, julkinen liikenne on hyvä ja tiestön rahoittamiset ja kaikki tämmöiset junaraitteet ovat ihan hyviä hankkeita, mutta sitten kun meillä on tämmöisiä tilanteita, niin meidän tulee muistaa, että meidän pitää voida autoilla ja kulkea autolla töissä, ja tietysti yritykset kulkevat myös pyörillä, emme me nyt sitä voi estää. Tuskin siellä joku pyörällä polkee ja vetää rekkarahtia perässään — se voi olla ehkä aika huvittavakin näky.

Jotenkin tuntuu semmoiselta, että tämä keskustelu ei ole niin kuin tässä päivässä. Meillä on ihmisiä lomautettuna, työttömänä, heillä ei ole rahaa kaikilla edes ruokaan, lainanlyhennyksiin, sähkölaskut painavat päälle, ja joku täällä viitsii puhua jostakin pyöräilystä ja tämäntyyppisistä asioista. Kyllä se tuntuu varmaan katsojista vähän siltä, että ovatkohan nuo nyt ihan tässä maailmassa vai onko tuo joku nauhoite viime vuodelta ennen koronaa.

Kuntien osalta ollaan pitkään odotettu apua ja pelastusta, ja nyt odotan todella mielenkiinnolla, miten se miljardipotti jaetaan. Esimerkiksi kotikaupungissani Hyvinkäällä meillä on ollut haasteita jo aikaisemmin tasapainotuksen kanssa, jota olemme lähteneet tekemään, ja nyt korona tuo tähän valtavasti lisää haasteita, ja meillä ei vielääkään tietoa, että mitä. Meidän pitäisi alkaa valmistella budjettia, ja valmistellaankin, ensi vuodelle, niin kuin tässäkin talossa käydään jo asioita läpi, ja meiltä puuttuvat ne konkreetit, mitä jaetaan ja mille kunnille ja millä perusteella ja mitä helpotuksia ja muita tulee. Niitä odotetaan nyt valtavalla innokkuudella kunnissa, ja todellakin toivon, että ne pian tulevat.

Sitten tänään on puhuttu paljon yritysten tukemisesta, ja se on erittäin hyvä asia, että yrityksiä tuetaan. Meillä on tällä hetkellä lakivaliokunnassa käsittelyssä myös konkurssilainsäädäntömuutokset ja sitten ulosottoon muutoksia, ja ne liittyvät myös yrityksiin ja ne tu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2020 vp

levat varmasti tällä viikolla. Mutta ihmettelen, että Business Finlandin pääjohtaja toteaa, että siellä on kaikki kunnossa ja selkeät prosessit. Jotenkin hän ei ole varmaan ymmärtänyt, että tässä ei nyt kysytä pelkästään prosesseja, että onko siellä [Puhemies koputtaa] päätöksentekijä vai esittelijä, vaan sitä, että pystyttäisiin määrittelemään, kenelle niitä tukia annetaan.

Todellakin nyt toivon, että hallitus meille kertoo vähän tarkemmin, miten ollaan ajateltu tulla tästä ulos. Pelkästään se, että vuoden vanha hallitusohjelma on voimassa, ei kerro mitään muuta kuin sen, [Puhemies: Aika!] mitä Kurvinen sanoi, että epätietoisuuden vallassa ollaan.

20.16 Pasi Kivisaari kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Koronavirus todella on vienyt talouden taantumaan. Tuotanto on häiriintynyt, ja kysyntä on vähentynyt rajusti. Valtiovarainministeriön riippumattomassa ennusteessa bkt:n arvioidaan siis supistuvan 5,5 prosenttia tänä vuonna, ja tässäkin ennusteessa oletetaan rajoitusten kestävänsä kolme kuukautta. Lisäksi koronaviruksen negatiivisen vaikutuksen oletetaan hiipuvan ja talouden toipuvan loppuvuonna 2020 nopeasti.

Jokainen ylimääräinen päivä nykyisiä rajoituksia maksaa arviolta satoja miljoonia ja jokainen viikko miljardeja. On tärkeää, että rajoituksia ei pidetä yllä liian kauan. Toisaalta liian aikainen rajoitusten purkaminen voi johtaa tartuntojen nopeaan kasvuun ja uusiin rajoituksiin. Kaikkien päätösten tulee perustua tutkittuun tietoon, ja päätökset on tehtävä oikeaan aikaan. Juuri nyt tilanne on kaikille kovin uusi, ettei lopullista konsensusta voi jäädä odottamaan. Käytämme parasta saatavilla olevaa tietoa, mutta totta kai joudumme turvautumaan myöskin joihinkin epävarmoihin ennusteisiin. Päätöksiä on kuitenkin rohkeasti tehtävä.

Puhemies! Pidän täysin oikeana linjana sitä, että olemme päättäneet kasvattaa valtionvelkaa miljardeilla, jotta Suomi voitaisiin viedä kriisistä yli mahdollisimman vähin inhimillisin ja taloudellisin vahingoin. Samalla kuitenkin tiedostan, kuinka haasteellista velkaa on lyhentää, ja sekin aika on vielä edessä.

Suomessa on ollut poikkeustila jo — tai vasta — viisi viikkoa. Olemme nähneet, miten rajoitustoimet ovat auttaneet viruksen leviämistä vastaan. Samalla olemme nähneet, miten rajoitustoimet ovat vaikuttaneet myös talouteen. Todella hankala tehtävämme on yhtä aikaa pysytellä valituksessa linjassa ja toisaalta olla valmiina reagoimaan nopeasti, kun parempi tai järkevämpi tapa löytyy. Julkisen talouden suunnitelmassa pitäisi pystyä puhumaan tulevastakin. Tästä kriisistä nousemiseen tarvitaan poikkeuksellisen hyvä suunnitelma, ja se tarvitaan mahdollisimman nopeasti. Seuraavina viikkoina edessä näyttää kuitenkin olevan yhä epävarmuutta.

Puhemies! Ehkä kaksi huomiota vielä päivän keskusteluihin.

Kiitän ministeri Lintilää, joka on käynnistänyt nopeasti ja täsmällisesti selvityksen siitä, kohdistuvatko nyt jaettavat Business Finlandin yritystuet sinne, minne ne kuuluvat. On kaikkien etu, että emme aja yrityskenttää keskinäiseen nokitteluun, joka ei tietenkään palvele ketään. Hörhötuet sieltä on kuitenkin saatava pois.

Toinen asia: Olisi viisasta, että erityisesti ravintola-alaa katsottaisiin vielä kerran. Nyt kuuluu ehkä liian paljon viestejä sen osalta, että ala ei saa riittävää apua. Erityisesti toivoisin, että myönnettäviä kriteereitä tarkastellaan uudelleen. Vakavaraisuus ennen koronaa ei ole yksiselitteinen asia, koska yritysten toiminnan olosuhteet ja investoinnit ovat vaikuttaneet myös yritysten taloudelliseen tasapainoon.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2020 vp

Puhemies! Jokainen päivä kuitenkin vie meitä lähemmäksi kriisin ylittämistä. Paremmat ajat ovat väijäämättä edessä.

20.21 Sakari Puisto ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on julkisen talouden suunnitelma tuleville vuosille, ja kun tätä tilannetta peilataan ihan vuoden takaiseen, niin ero on melkoinen. Jo ihan vaalikauden alussa hallitus esitteli mittavia menolisäyksiä, ja nämä oli tarkoitus rahoittaa silloin kasvavan työllisyysasteen turvin, vaikka kuitenkin kovin kattavia ja ainakaan konkreettisia toimia ei silloin kuitenkaan esitetty. Lähtökohtana oli silloin kasvava talous ja työllisyys, mikä omasta mielestäni oli silloin jo väärä lähtökohta, sillä maailmantalous oli kasvanut jo pitkään. Yhdysvalloissa oli nähty ainakin moderneina aikoina ihan ennätyspitkä noususuhdanne, yli 11 vuotta, ja vähintään tätä taustaa vasten talouden laskusuhdanne tai jopa kriisi oli ilmeisemmin tulossa. Nyt tämä talouskupla puhkesi sitten vain tällaisen ulkoisen epidemian laukaisemana.

Hallitusohjelman lähtökohdat olivat siis pitkälti toiveajattelua, jopa suorastaan vaarallisia eletyn pitkän korkeasuhdanteen jälkeen ja erityisesti tilanteessa, jossa Suomen kasvu oli laahannut poikkeuksellisen pitkään tämän vuoden 2008 finanssikriisin jälkeen. Meillä oli oikeastaan vasta pari—kolme vuotta selkeämpää kasvua, ja oltiin aika ohuella pohjalla. Nyt sitten viimeistään tämä julkisen talouden kehityksen pohja on pitkälti poissa. Tämä tarkoittaa keskittymistä välttämättömään, esitettyjen lupausten uudelleentarkastelua ja siten entisestäänkin selvästi kasvavaa julkista alijäämää.

Nyt kuluvana vuonna velkasuhde suhteessa bkt:hen kääntyy jyrkkään kasvuun ja nousee liki 10 prosenttiyksikköä nopeasti lähelle 70:tä prosenttia ja siitä sitten mahdollisesti 80 prosenttiin ja ylikin. Lisäksi julkisen talouden ehdolliset vastuut ja erityisesti takausten huomattava kasvu muodostavat riskin meidän taloudellemme. Näiden vastuiden mittava laukeaminen kasvattaisi vielä julkisia menoja ja kärjistäisi tätä velkasuhdetta ja sen kasvua vielä ennestäänkin. Myös on huomattava kuntatalouden vaikea tilanne.

Koronaviruksen luoman talousahdingon myötä euroalueen ja sen pankkien kriisiytyminen on hyvin mahdollista, jopa todennäköistä. Ranskan pankeilla on yli 300 miljardia euroa saatavia Italiasta. Myös Saksalla ja Espanjalla niitä saatavia on paljon. Ei ihme, että eri suunnista on laitettu kovaa painetta päälle yhteisvastuun lisäämisestä. Siis en tarkoita terveydellistä solidaarisuutta vaan nimenomaan taloudellista yhteisvastuuta. Täytyy huomata, että kaikella löysällä rahalla on ottajansa.

Myös laajemmat talousjärjestelmän häiriöt tai poikkeukselliset tapahtumat eivät ole mitenkään poissuljettuja. Riskinä on esimerkiksi yrityslainojen velkapaperien luottoluokituksen alenemiset, myös alaskirjaukset ja tästä reaalitalouteen iskevä toinen aalto, mitä nyt on myös havaittavissa näistä toimitusketjujen häiriöistä myös suomalaiselle teollisuudelle.

Myös on huomattava, että monet kehitysmaat ovat suurissa maksuvaikeuksissa. Mukana on myös suuria kysymyksiä ruokaturvallisuudesta, lääketurvallisuudesta ja niin edespäin. Näillä kaikilla voi olla suuria vaikutuksia.

Keskuspankkien toimet puolestaan ovat pitkään, useita vuosia, olleet jo hyvin poikkeuksellisia, epätavanomaisia, ja nyt tämän kaiken keskellä meno vielä yltyy. Esimerkiksi Yhdysvaltain keskuspankki FEDin taseen ennustetaan ihan jopa lähiaikoina paisuvan jo sinne 9 000 miljardiin dollariin, mikä on aika huima, yli kolminkertainen edelliseen tilanteeseen verrattuna. Siksi menoja on priorisoitava, vaarallisia takausvastuita on vältettävä, stressitestit on tehtävä — ainakin siinä määrin, missä ne ovat mahdollisia — vielä odottamattomia ja poikkeuksellisia tilanteita varten. — Kiitoksia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2020 vp

20.25 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! Julkista taloutta ravistellaan nyt tavoin, joita kukaan meistä ei olisi osannut odottaa vielä vuosi sitten. Jotta pystymme selättämään kriisiajan ja palaamaan sen jälkeen mitä pikimmiten kestävän kasvun aikaan, on meidän vältettävä niitä virheitä, joita on aiemmissa talouskriiseissä tehty. Meillä ei ole varaa menettää yhtäkään ihmistä, perhettä, lasta tai nuorta sen takia, että epäonnistuimme pitämään heistä huolta. Meidän on vahvistettava yhteiskunnan turvaverkkoja, jotta tästä kriisistä eniten kärsivät ihmiset eivät jäisi turvan ulkopuolelle. Sillä olisi kauaskantoiset seuraukset, joiden hintaa tulisimme maksamaan vielä kauan tämän kriisin jälkeenkin, eikä sitä hintaa voisi kokonaan edes rahalla mitata.

Valtiovarainministeriön tämänhetkisen arvion mukaan Suomen talous tulee kutistumaan tänä vuonna 5,5 prosenttia. Tähän vaikuttavat muun muassa globaalien tuotantoketjujen katkeamiset, pandemian kestoon liittyvä epävarmuus sekä liikkumisen ja kokoontumisen rajoitukset, joita on nyt otettu koronan takia käyttöön.

Jotta voimme palata normaaliin, on selvää, että ensin on voitettava taistelu koronaa vastaan. Tämä hallitus on reagoinut nopeasti suojaamalla riskiryhmiä ja turvaamalla terveydenhuollon kapasiteettia. Rahoitusta tullaan lisäämään sekä testaamiseen että terveydenhuollon suojavarusteisiin. Olemme monessa suhteessa muita valtioita paremmassa asemassa ja tehneet oikea-aikaisia ratkaisuja. Koronaa ei ole vielä kukistettu, mutta minulla on vahva luotto siihen, että kyllä me suomalaiset tästäkin selviämme.

Arvoisa puhemies! Otamme lisää velkaa ja lisäämme julkisia menoja, mutta oikein kohdennettuna. Siis oikein kohdennettuna — siitä pitää pystyä pitämään huoli. Voimme pitää näin huolen myös terveydenhuollon toimintaedellytyksistä, estää terveiden yritysten konkurssiaallot ja vastata nyt hädässä olevien ihmisten tarpeisiin. Talouden asiantuntijat ovat pitäneet hallituksen toimia talouden tueksi järkevinä. Nyt ei missään nimessä ole aika leikata. Pahimmillaan investointeja lykkäämällä me sahaissimme omaa oksaamme poikki ja heikentäisimme talouden kasvun edellytyksiä kriisiajan jälkeen.

Itsekin kuntapäättäjänä kannan suurta huolta siitä, miten kunnat tulevat koronasta selviämään, kun haasteita riitti jo ennestään. Kuntatalous tulee olemaan todella heikoissa kantimissa, kun verotulot heikkenevät ja lisämenot kasvavat. Hallitus kuitenkin tiedostaa vakavan tilanteen. Kunnille on tulossa ensiapua nyt 547 miljoonan euron verokompensaatiosuunnitelman muodossa, ja hallitus on toukokuussa päättämässä seuraavista tukitoimista, joita tullaan antamaan vähintään miljardin euron edestä. Tuen tarkoituksena on, että kuntien peruspalvelut voitaisiin pitää käynnissä kriisin aikana ja sen jälkeenkin, kun perheissä avun ja tuen tarve tulee kasvamaan. Hallitus on varautunut loppukesästä tarkastelemaan kuntien tuentarvetta uudelleen, kun tilannekuva alkaa selkeytyä. Tämä on vahva viesti hallitukselta, että kuntia tullaan tukemaan. Nyt jos koskaan on huolehdittava lapsista ja nuorisista.

20.29 Heidi Viljanen sd: Arvoisa herra puhemies! Tänään olemme eläneet reilun kuukauden poikkeusoloissa. Viimeiset ajat olemme myös tässä talossa toimineet varsin poikkeuksellisin toimin. Julkista, hyvinkin byrokraattista järjestelmää on pyritty monin tavoin muokattamaan vallitseviin oloihin. Se on vaatinut nopeaa päätöksentekoa ja väliaikaisia lakimuutoksia sekä nopeaa reagointia muuttuviin tilannekuviin. Samalla koko ajan opimme lisää itse viruksesta, tuosta vitsauksesta, joka tämän kaiken on aiheuttanut.

Ennen kaikkea vallitseva tilanne on vaatinut parlamentaarista yhteistyötä ja tahtoa huolehtia maasta nimeltä Suomi. Hallitus on työskennellyt pitkiä päiviä, joutunut tekemään

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2020 vp

voimakkaita, ihmisten vapauksia rajoittavia päätöksiä, kuullut päivittäin asiantuntijoita, eri puolelta tulevia vaatimuksia ja toiveita, törmännyt jopa epäonnistumisiin, mutta kukapa olisi täysin virheetön, kun kulkiessa edessä näkyisi vain tuntematon ja sumuinen tie.

Näistä ympäri maailmaa vallitsevista poikkeusoloista emme selviä ilman valtavaa määrää työtä ja toimenpiteitä emmekä ilman julkisen talouden mittavia panostuksia. Meidän on huolehdittava ensisijaisesti ihmishengistä ja terveydenhuollon kestävydestä mutta samanaikaisesti varjeltava työpaikkoja ja yrityksiä. Jokainen vältetty konkurssi ja jokainen estetty työttömyys on voitto itsessään. Muistettava on, että kärsijänä näissäkin olosuhteissa on aina ihminen.

Maailmassa, jossa liikkumista ja kokoontumista on rajoitettu, jossa globaalit tuotantoketjut ovat katkenneet ja epävarmuus epidemian kestosta lisääntyy, talous kärsii luonnollisesti merkittävästi. Nykyisen valtiovarainministeriön arvion mukaan Suomen osalta talous tulee kutistumaan 5,5 prosenttia tänä vuonna.

Arvoisa puhemies! Meillä on tässä hetkessä kaksi keskeistä haastetta: tärkeimpänä riskiryhmien suojaaminen ja terveydenhuollon turvaaminen, toisaalta yhteiskunnan toimintojen turvaaminen sekä konkurssiaallon ja työttömyyden hillitseminen. Talous ei toivu, ennen kuin koko epidemia on voitettu. Ilman talouden kantokykyä ei myöskään terveydenhuollon järjestäminen onnistu.

Selviämme nykytilanteesta ainoastaan merkittävällä lisävelanotolla ja julkisten menojen lisäämisellä. Mikäli emme nyt tee päättäväistä politiikkaa, ovat seuraukset laajoja ja pitkäkestoisia niin talouden, työllisyyden kuin ihmisten toimeentulon kannalta. Nyt ei ole oikea aika puhua julkisen talouden leikkauksista.

Erityisen kovilla tässä tilanteessa ovat kunnat, joiden tilanne jo ennestään, ilman koronaa, oli enemmän kuin haastava. Verotulojen heikkeneminen ja epidemian tuomat lisämenot ovat ajaneet kunnat erittäin ahtaalle. Valtiovarainministeriön ensimmäisen arvion mukaan koronakriisi heikentää kuntataloutta 1,6—2 miljardia euroa tänä vuonna. Kunnat tarvitsevatkin laajan ja pitkäaikaisen tukipaketin, jotta kunnille luodaan siltaa vaikeiden aikojen yli. Merkittävimmät kuntia tukevat toimet toteutetaan toukokuussa annettavan kolmannen lisätalousarvion myötä.

Perheet ja lapset ovat olleet kovilla tänä keväänä. Huolestuttavaa viestiä kantautuu liittyen perheiden ja lasten pahoinvointiin. Paha olo perheissä lisääntyy, ja sitä tosiasiaa emme pääse pakoon. Pahoinvoinnin myötä päihteiden käyttö ja lähisuhdeväkivalta ovat lisääntyneet.

Nyt on tärkeää huolehtia kaikki mahdollinen tuki ja apu perheille, koska lisälasku nyt hoitamattomista asioista voi lasten kohdalla olla inhimillisesti ja taloudellisesti mittava. Sitä emme halua kukaan. Lasten ja nuorten hyvinvoinnista ja yhdenvertaisuudesta on huolehdittava. Hallitus sitoutuukin toteuttamaan laaja-alaisen toimenpideohjelman näiden vaikutusten lieventämiseksi. Määrärahat tähän sisällytetään toukokuun lisätalousarvioesitykseen.

Talouden ratkaisut tässä hetkessä ovat kriisiin vastaamista. Siinä hallitus on mielestäni onnistunut hyvin oloissa, joissa taloudellisen tilanteen arvioiminen on poikkeuksellisen epävarmaa. Koronaepidemian aikana hyvinvointivaltio on jälleen kerran osoittanut arvonsa.

Jotta selviämme tästä kriisistä ja sen taloudellisista vaikutuksista kestäväällä tavalla, on keskeistä, että pidämme kaikki mukana, ja yhteiskunnalliset erot eivät saa päästä repeämään kriisin seurauksena. Sitä, miten kriisistä selviämme, ei tiedä vielä kukaan, mutta tu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2020 vp

lee vielä aika, kun tiedämme. Silloin eletäänkin epäilemättä jälkiviisauden kulta-aikaa. Yhtä kaikki: myrskyn jälkeen on aina poutasää.

20.34 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Tässä julkisen talouden suunnitelmassa on mielestäni juuri sitä ongelmaa, että nyt ei meinata tajuta oikeasti sitä asiaa, että tästä tulee taloudellisesti aika haastavaa tulevaisuutta. Jos ei nyt tällä hetkellä oikeasti millään tavalla muuteta hallitusohjelmaa eikä sitä rahan käyttöä, niin voin vain kuvitella, kuka haluaa olla seuraavissa hallituksissa korjaamassa sitä asiaa.

Se on sanomatta selvää, että mitään investointeja, esimerkiksi väyläinvestointeja, mitkä tuovat suoraan työpaikkoja, ei pidä ottaa pois. Mutta jos nyt puhutaan esimerkiksi ilmastototalisteluun liittyvistä jutuista, niin nyt ilmasto vähän paranee jopa muutenkin, kun ihmiset eivät pääse niin paljoa kuluttamaan koko ilmastoa. Mutta vaikka nyt ei sitten vaikuttaisi-kaan siihen millään tavalla, niin tilanne on se, että meillä ei ole oikeasti varaa tällä hetkellä olla joku ilmastoposeeraaja.

Eikä oppiajan pidennyksestäkään ole sitä vaadittavaa hyötyä, että sitä olisi pakko tässä vaiheessa vääntää. Edustaja Kiljunen tuossa mainitsi, että kaikki asiantuntijat, esimerkiksi OAJ, on sitä mieltä, että tämä on hyvä idea. Totta kai OAJ on sitä mieltä, koska se on niitten etu, että ne saavat työpaikkojaan sinne. Toinen on lapset tai nuoret, jotka ovat vaatineet tätä hommaa. Kuka nuori, joka itse olisi menossa sinne, vaatii toisen asteen koulutusta? Miksi se pitää pakottaa? Minä ymmärrän sen, että nuoret vaativat niitä paikkoja, että sinne päästään opiskelemaan toista astetta, mutta tuskinpa yksikään nuori on vaatinut sitä, että meidän pitää pakottaa kaikki siihen. Minä voin kertoa teille, että tästä tulee järkyttävä show vielä, kun sinne työnnetään sellaiset nuoret, jotka eivät sinne olisi välttämättä halukkaita menemään, koska kukaan ei opi mitään oikeasti pakolla.

No, sitten mennään vielä siihen asiaan, mikä tässä myös sitten näkyy, mikä pitäisi eri tavalla mielestäni olla, tähän yritysten tukemisjuttuun. Täällä on tällä hetkellä kauhea ja hirvittävä selittely päällä. Sössitty on aika montakin asiaa. Minä en oikeasti meinaa ymmärtää, että tässä koko ajan tulee niin, että täällä puolustellaan niitä sössimisiä. Minä olen elämässäni oppinut sen, että kun ymmärretään tehdä virhe, se korjaantuu huomattavasti paremmin sillä, että myönnetään ne virheet, kuin sillä, että kaverit huutavat takana ”hei, hyvin sä vedät, ei ole mitään hätää”.

Tai katsotaan nytten näitä yrityksiä, mitä Ilta-Sanomatkin listasi, mitkä ovat 100 000 saaneet. Siellä on hirvittäviä — minä yksittäin poimin sieltä firmoja — käsittämättömiä lukemia. Kaikkien ehtojen mukaan ei pitäisi sellaisten yritysten edes saada. Kolmena viimeisenä vuonna joka vuonna 100 000 turpaan, ja yhtenä vuonna tehty tonni voittoa. Firma on täysin konkurssikypsä ollut alun perinkin. Ei sitä ensimmäistäkään pienintä asiaa Googleen... Minä olisin puolessa minuutissa käsittelijänä hylännyt sen, kun minä olisin googlettanut sen firman taloustiedot ja katsonut, että ei, konkkaan on menossa, ja hylätty-leima päälle. Se sai 100 000 euroa nyt tukea. Ihan käsittämätöntä.

On pakko painostaa nyt hallituksen porukkaa, että perukaa nämä ja käykää ne uudestaan läpi. Muuten tässä menee oikeasti ihan tolkuton määrä rahaa. Meikäläinen pienellä otannalla tietää heti yhden miljoona euroa, joka on hukattu, saatikka että sitä rupeaisi oikeasti joku vielä penkomaan. Nämä meidän rahamme eivät oikeasti tähän leväperäisyyteen tule riittämään millään. Se on varma.

Ravintoloille on luvattu tukea, ravintoloitten tuki, missä se viipty? [Heidi Viljanen: Tulossa!] — Toivon mukaan se on tulossa. [Timo Heinonen: Aika erikoinen paketti!] Ravin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2020 vp

toloitsijat ottavat kuitenkin koko ajan yhteyttä varmaan teihinkin. Vaikea on sanoa, no, minä sanon ensi kerralla, että tulossa, kun minulta kysytään. [Heidi Viljanen: Se on oikein!]

Nyt on pakko sanoa, että tänään kuulin hienon asian, kun valtiovarainministeri oli vähän ottamassa palloa siitä, että alvin palautukset voisivat tulla. Katsoin ihan piruuttani, niin tasan kuukausi ja viikko sitten ehdotin sitä asiaa, millä oltaisi saatu kassaan nopeasti rahaa. Eihän se ole tuki, vaan se on laina, mutta sieltä olisi saatu niihin yrityksiin [Puhemies koputtaa] kassaan rahaa ja niille yrityksille olisi annettu peliaikaa lisää. Siitä se on nyt kiinni. Me taistelemme aikaa vastaan. Me emme voi odottaa kuukautta, [Puhemies: Aika!] muuten ovat yritykset nurin aika reilusti.

20.40 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2021—24 on korutonta kertomaa, niin kuin tavataan sanoa. Valtiovarainministeriön toiveikkaimman ennusteen mukaan Suomen talous supistuu tänä vuonna siis sen 5,5 prosenttia. Tulevien vuosien julkisen talouden suunnitelmassa ei ole kriisin johdosta tälle vuodelle kehysrajoitetta. Esimerkiksi täällä tänään puhuttanut yritysrahoitus — äskeisessäkin puheenvuorossa puhuttanut — tulee kehyksen ulkopuolelta. Vuonna 2021 sitten palataan kehykseen.

Iskuja taloudelle pyritään hillitsemään. Business Finland -tuen myöntämisessä on kuitenkin ollut epäselvyyksiä. Julkisuuteen tulleiden tietojen perusteella tukea ovat saaneet sellaiset yritykset, joiden pääsyä listoille voi kyllä aidosti hämmästellä. Monien yritysten ja myös kansalaisten oikeustaju on koetuksella. Ministeri Lintilä kertoi täällä, että BF-kriisirahoitus oli nopein tapa saada raha liikkeelle. Näin se varmasti oli. Kuitenkin tuen edellyttämisestä yrityksen kehittämisvaatimuksesta on täällä salissa jo puhuttu määrärahan myöntämisen yhteydessä silloin pari viikkoa sitten. Silloin asiasta vastaava ministeri totesi, että tämän kehittämisvaateen tulee olla laaja-alainen, tätä rahaa pitää voida käyttää myös selviytymiseen. Näin minä ainakin kuulin, kun hallituksen ministerit tätä kertoivat. No, tänään me nyt kuulimme, että huomenna sitten lievennetään tätä velvoitetta kehittämiseen ja haetaan uusia ratkaisuja. Pakko tehdä se kiusallinen kysymys, että mitä on tehty tämä väliaika. Rahoituksen myöntämisestä ja asian eduskuntakeskustelusta on siis jo pari viikkoa, ja nyt näitä humpuukifirmoja on ilmestynyt tuensaajien listoille. On tässä terästytyksen paikka.

Edellinen puhuja puhui tästä alvin palautuksesta yrityksille. Kokoomus on esittänyt, että tämä olisi hyvä työväline tässä tilanteessa, ja tämän päivän keskustelussa myös valtiovarainministeri Kulmuni tarttui tähän asiaan, ja kokoomus kyllä kannattaa, että tämä asia selvitetään ja viedään nopeasti eteenpäin.

Arvoisa puhemies! SDP:n puheenvuorossa ihmeteltiin opposition halua kirjoittaa hallitusohjelmaa uusiksi. Kyllä se on syytä kirjoittaa, ja hallitus joutuu tekemään sen ihan itse. Tilanne on kokonaan muuttunut hallituskauden alusta. Itse asiassa tämä asia todetaan tässä käsittelyssä olevassa paperissakin. Siinä sanotaan: ”Hallitus on sitoutunut tarkastelemaan hallitusohjelman toimenpiteitä uudelleen, mikäli niiden toteuttaminen vaarantaisi julkiselle taloudelle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen.” No, näinhän tässä on käymässä. Ei tässä ole enää epäselvää. Ovatkohan muutkin hallituspuolueet kuin keskusta lukeneet tämän kohdan? Kuntatalous, joka on myös osa julkista taloutta, on heikkenemässä. Palvelujen ytimet pitää nyt turvata. Kyllä nyt on syytä arvioida uusia menoja uudella otteella. On totta kai selvää, että jossain vaiheessa tarvitaan myös elvytyspolitiikkaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2020 vp

Arvoisa puhemies! Hallitus on kuitenkin tekemässä uusia menoja esimerkiksi oppivelvollisuuden laajentamisesta toiselle asteelle kaikille. Sinänsä tärkeä asia — pudokkaista pitää pitää huolta. Muuttuneessa tilanteessa on mielestäni perusteltua kohdentaa kuitenkin tuki niille, jotka sitä aidosti tarvitsevat, siis räätälöityjä malleja, sinne lisää voimavaroja. Itse opetusosalalla toimineena huomautan myös, että usein koulutuspuolen rahoitus on nol-lasummapeliä. Kun johonkin satsataan, niin se on sitten jostain pois. Nyt on tärkeää säilyt-tää perusopetuksen nykyinen hyvä taso kaikin keinoin. Siinä on riittävän kova tavoite tu-leville vuosille.

20.45 Paula Werning sd: Arvoisa puhemies! Hallitus on päättänyt alkukuusta kehysrii-hessä vuoden 2020 lisätalousarvioesityksestä sekä vuoden 2021—2024 julkisen talouden suunnitelmasta. Ymmärrettävän syyn takia riihessä päähuomio kohdistuu akuutteihin krii-sitoimiin, ja näiden osalta toimeenpano tapahtuukin jo pääosin vuoden 2020 toisessa lisä-talousarviossa. Pääosin toimet kohdistuvat terveydenhuoltoon ja viranomaisten resurssien turvaamiseen, yritysten tukemiseen sekä ihmisten toimeentulon turvaamiseen.

Ensimmäisessä ja toisessa lisätalousarviossa on tehty päätösperäisiä menolisäyksiä mer-kityksellisen suuren summan, 4,1 miljardin euron, edestä. Hallitus on sitoutunut turvaa-maan suomalaisten hyvinvoinnin ja yritysten selviytymisen tämän kriisin yli mahdollisim-man vähäisin inhimillisin ja taloudellisin vahingoin. Näillä tehdyillä päätöksillä hallitus panostaa ihmisten terveyteen, toimeentuloon, kuntien tilanteen parantamiseen, yritystoi-mintaan, maaseudun yritystoimintaan, kulttuuriin sekä liikuntaan. Jo tehtyjen päätösten li-säksi hallitus valmistelee talouden nopeaa elpymistä tukevia toimenpiteitä kriisistä selviy-tymiseksi toukokuussa annettavalla lisätalousarviolla.

Arvoisa puhemies! Vuosien 2021—2024 julkisen talouden suunnitelman pohjana on syksyllä 2020 hyväksytty edellinen suunnitelma, ja tämä jatkaa hallitusohjelman toimeen-panoa sovitusti. Tässä vallitsevassa tilanteessa, jossa elämme ennalta-arvaamattoman krii-sin keskellä, kristallipalloa ei ole kenelläkään käytössä, ja siksi talouden tilanteen arvioi-minen on poikkeuksellisen epävarmaa. Hallitus tulee määrittämään toimenpiteitä, jotka vahvistavat julkisen talouden kestävyttä ja työllisyyttä ottaen huomioon taloudellisessa toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset. Talouspolitiikan kokonaisuudesta linjataan budjettiriihessä elokuussa 2020.

Julkisen talouden kestävyuden vahvistaminen toteutetaan tavalla, joka turvaa hyvin-vointivaltion palvelut ja etuudet sekä niiden kestävä rahoituksen. Hallitus on sitoutunut siihen, että kriisin aiheuttama taakka jaetaan sosiaalisesti ja taloudellisesti oikeudenmukai-sella ja ekologisesti kestäväällä tavalla sekä oikeudenmukaisesti sukupolvien välillä.

Arvoisa puhemies! Koronan vaikutukset tuntuvat kaikilla aloilla ja joka paikassa. Eten-kin kunnissa tilanne on haasteellinen. Vaikka hallitus lisäsi kuntien rahoitusta alkuvuonna noin miljardilla eurolla, se ei koronasta aiheutuneisiin lisäkustannuksiin ja kuluihin riitä.

Kunnat ovat kohdanneet koronakriisin myötä merkittäviä taloudellisia vaikeuksia. En-sitoimena kriisitilanteessa kuntien vuoden 2020 verotulojen menetyksiä korvataan 547 miljoonalla eurolla. Hallitus valmistelee myös toukokuun lisätalousarvioesitykseen kun-tien tukipakettia helpottamaan koronasta aiheutunutta tilannetta. Tuen suuruus on vähin-tään miljardi euroa. Tämä tukipaketti koostuu neljästä kohdasta: sairaanhoitopiireille me-nevästä tuesta, valtionosuuksien tuesta, harkinnanvaraisesta valtionosuuksien korottami-sesta ja yhteisöveron muutoksista. Kuntien tilannetta tullaan pohtimaan myös elokuun budjettiriihessä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2020 vp

Arvoisa puhemies! Hallitus on päättänyt kohentaa kehyskaudella uusia osin määräaika-
sia ja osin pysyviä lisäpanostuksia. Näiden osuus on esimerkiksi vuotta 2021 koskien noin
100 miljoonaa euroa.

Pitkään sairaanhoitajan työtä tehneenä ja ikääntyneiden hoidon nykytilanteen erittäin
hyvin tuntevana etenkin yksi asia julkisen talouden suunnitelmassa ilahduttaa minua eri-
tyisesti. Suunnitelmaan on sisällytetty vanhuspalvelulain hoivahenkilöstön mitoitusta kos-
kevan hallituksen esityksen määräraha-vaikutukset. Hoivahenkilöstön mitoituksen lisäämi-
nen ei ole ollut hallitukselta minkäänlaista sanahelinää, vaan tämäkin toimenpide on osoi-
tus hallituksen inhimillisyydestä ja määrätietoisuudesta. Lakiesityksen taloudellisten vai-
kutusten kattamiseksi kuntien valtionosuuksia korotetaan lokakuun kehyspäätökseen jo si-
sältyneen 70 miljoonan euron rahoituksen päälle lähes 140 miljoonalla eurolla vuoden
2023 tasolla ja lähes 200 miljoonalla eurolla vuoden 2024 tasolla.

Hallitus on myös hyvin tietoinen hoitohenkilöstön riittävyyden haasteista, ja tulevaisuu-
dessa on tärkeää, että lähihoitajakoulutuksen lisäämiseksi kohdennetaan yhteensä rei-
lun 116 miljoonan euron lisäys vuosille 2021—2024. Koulutettu hoitohenkilökunta [Puhe-
mies koputtaa] on yksi potilasturvallisuuden ja hyvän hoidon avaintekijöistä.

20.50 Elina Lepomäki kok: Arvoisa puhemies! Koronakriisiä ei kukaan toivonut, eikä
siihen olisi voinut kukaan täysin varautua. Nyt elämme todeksi sitä tosiasiaa, että hyvin-
vointivaltion ystävä pyrkii lisäämään julkisen talouden kantokykyä erityisesti hyvinä ai-
koina, sillä huonoihin aikoihin pieni maa voi vaikuttaa vain rajallisesti. Suomen julkinen
talous oli kestävämmällä pohjalla ja matkalla väärään suuntaan jo ennen tätä kriisiä. Jul-
kisessa keskustelussa on viime aikoina herätty siihen, että hallitusohjelman menopuoli on
nykyisen kriisin myötä vastuuton. Harvempi myöntää, että hallitusohjelma rakennettiin jo
vuosi sitten sannalle. En tarkoita ainoastaan pääministeri Marinia, vaan juoksuhiekkaa.
Hallitus lupaili lisämenoja reippaalla kädellä, ja rahat piti ottaa veronmaksajilta ja valtion
omaisuudesta. Julkisen talouden alijäämä oli yli 5 miljardia euroa kehyskauden lopussa il-
man koronaakin. Tämän vuoden jälkeen joka vuosi vuoteen 24 asti alijäämä on 10 miljar-
dia euroa — 10 miljardia euroa.

Kun muut, niin mekin. Ongelma on siinä, että maat, joihin Suomen hallitus Suomea mie-
lollään vertaa, kuten Ruotsi ja Saksa, eroavat meistä kahdessa oleellisessa asiassa: Näissä
maissa julkinen talous oli reippaasti ylijäämäinen jo vuosien ajan. Siellä oli kerätty varoja
pahan päivän varalle, toisin kuin meillä. Toinen seikka on se, että näissä maissa sekä vel-
kasuhde että kestävyysvaje olivat laskusuunnassa myös tulevaisuuden osalta 2020-luvul-
la. Suomessa molemmat olivat hälyttävästi nousussa ilman koronaakin.

Suomi on hälyttävällä tavalla matkalla heikoksi euromaaksi. Edelliset kymmenen vuot-
ta eivät riittäneet finanssikriisistä toipumiseen, nyt olemme vasta matkalla alaspäin. Asu-
kaskohtaisen bkt:n edellinen huippu oli 12 vuotta sitten, ja näillä ennusteilla se saavutetaan
uudelleen noin 6 vuoden päästä. Se tarkoittaa sitä, että Suomessa on eletty 18 vuotta ilman
elintason kasvua. Suomi köyhtyy. Hallituksella ei ole ollut mikään kiire tarkastella jo ai-
kaisempaa talouspolitiikkaansa Suomen kantokykyä vastaavaksi, ja vielä pahempaa: sillä
ei ole mikään hoppu tehdä Suomessa tilaa tulevaisuudelle ja kasvulle.

Arvoisa puhemies! Hyvä hallitus, on vastuutonta tuoda eduskuntaan julkisen talouden
suunnitelma ja lisäbudjetti, joissa ei esitellä yhtään tulevaisuuteen kohdistuva rakennetoin-
ta. Vastuulliseksi rakenneuudistukseksi ei kelpaa maakuntahallinto. Jos joku luulee, että
Suomi nousee tai edes Suomen sote nousee maakunnilla, hän elää totuuden jälkeistä aikaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2020 vp

Väestö vanhenee, eikä Suomessa ole kymmenen vuoden päästä kuin kolme maakuntaa, joissa syntyy enemmän lapsia kuin kuolee vanhempia ihmisiä, ja ilman maahanmuuttoa tällaisia maakuntia Suomessa olisi nolla. Tarvitsemmekin todellisia rakenneuudistuksia. Niitä on kolme: työmarkkinauudistus, sosiaaliturvauudistus ja verouudistus.

Työmarkkinauudistus lähtee siitä, että jokaisella työnantajalla, pienellä ja suurella, järjestäytyneellä tai järjestäytymättömällä, on oltava nykyistä alhaisempi kynnys tarjota ihmisille työtä, edes vähäistä, osa-aikaista.

Sosiaaliturvauudistuksen pitäisi tarkoittaa, että ihminen voi luottaa hyvinvointivaltion perusturvaan, kävi elämässä miten tahansa, mutta samalla hänellä oltava kannustin tarttua toimeen vaikka ensimmäisenä työttömyyspäivänä, ja näiden kahden ehdon pitää täyttyä.

Verouudistus lähtee siitä, että työhön ja riskinottoon kohdistuvaa verotusta alennetaan tuntuvasti nykyisestä. Se on myös ainoa tapa tehdä tilaa kasvulle, kiertotaloudelle ja, mikä tärkeintä, innovaatioille.

Tätä alijäämää ei voi kuroa umpeen veronkorotuksilla tai koronaveroilla. Se olisi varmin tapa lopettaa viimeinenkin tekemisen meininki tässä maassa. En usko, että kukaan meistä haluaa elää tulevaisuudessa, [Puhemies koputtaa] jossa valtio on ainoa työnantaja. Tämä maa nousee vain sillä, että täällä sallitaan ihmisten kokeilla siipiään [Puhemies: Aika!] ja rakentaa uutta.

20.55 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Hyvin tuttuja lääkkeitä salin oikealta puolelta nyt tässä keskustelussa tämän illan aikana on tullut.

Julkisen talouden suunnitelmaa käsitellään nyt hyvin ja historiallisen poikkeuksellisissa olosuhteissa niin talouden kuin suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan näkökulmasta. Talous on äärimmäisen kovilla koronarajoitusten takia, globaalien tuotantoketjujen häiriintyneenä sekä epävarmuudesta epidemian keston suhteen. On selvää, että talous ei pääse toipumaan kunnolla ennen kuin epidemia on selätetty. Ehkä on hyvä myös katsoa tässä tilanteessa historiaa aiemmista talouskriiseistä, miten Suomi on saatu kasvun uralle.

Nyt on rohkeasti katsottava tulevaisuuteen. Nyt ei ole aika puhua julkisen talouden leikkauksista. Tästä myös talouden asiantuntijat ovat aika lailla yksimielisiä. Kumipyörät on saatava pyörimään, ja palveluyritysten on päästävä avaamaan oviaan. Todennäköisesti tilanteen vaikeammaksi tekee edelleen tämä kriisin keston ennustettavuus, ja se vaikeuttaa myös sitten talousennusteiden laadintaa.

Hallitusohjelman mukaisesti nyt on panostettava elvyttäviin tulevaisuusinvestointeihin sekä vietävä pitkän aikavälin palvelurakennehankkeita, joilla julkiseen talouteen saadaan positiivinen vaikutus. Oppivelvollisuusiän nostoa, sosiaali- ja terveysuudistusta, työllisyyden kokeiluja, ilmastotyötä, tulevaisuuden infrainvestointeja sekä Suomen kärkialojen kasvun ja osaamisen tukemista on päättäväisesti hallitusohjelman mukaisesti vietävä eteenpäin. Suomen talous ei nouse leikkaamalla.

On aivan selvää, että hallitus joutuu myös miettimään lisätulovirtoja. Valmistelussa olevat veroratkaisut varmaankin siirtyvät jonkun verran eteenpäin, mutta syksyn budjettiriiheen on tuotava kestävä verotuksen pitkän aikavälin tiekartta, niin kuin hallitus suunnittelee, johon olennaisesti liittyy myös energiaverotuksen uudistus. On myös tärkeää jatkaa harmaan talouden torjuntaohjelmaa.

Kuntatalouden tasapaino on suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan perusta. Lisätalousarviot ovat kuntatalouden pelastamiseksi oikeansuuntaisia. Toukokuun lisätalousarvio huomioiden tuemme kuntataloutta eri mekanismeilla hiukan yli puolella siitä, mikä on en-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2020 vp

nuste kuntatalouden syöksystä. Tärkeää on, että koronakriisin vaikutukset sosiaali- ja terveyspalveluihin korvataan täysimääräisesti ja että tulevaisuuden kuntakentälle mahdollisesti tulevat lisävelvoitteet kompensoidaan myös. Kuntatalouden tila, niin kuin hallitus on todennut ja tässä JTS:ssä on mainittu, tullaan budjettiriihen yhteydessä arvioimaan yhdessä kuntien kanssa uudelleen.

Hallitus on reagoinut yritysten tilanteisiin nopeasti tukirahoituksella. Harmi vain, että viime päivinä julkisuudessa olleet päätökset Business Finlandin osalta ovat herättäneet ihmetystä. Päätösperusteet päätöksiä osalta ja kriteerit tukipäätöksille onkin pikaisesti tarkistettava, ja siihen työhön käsittääkseni työ- ja elinkeinoministeriö onkin jo tarttunut. Rahan pitää ohjautua aitoon tarpeeseen ja yritysten toiminnan turvaamiseen.

Arvoisa puheenjohtaja! Suomalainen hyvinvointiyhteiskunta on näyttänyt tässä kriisissä vahvuutensa. Olemme hyvällä yhteisellä näkemyksellä ja yhteistyössä rakentamassa polkua, millä löydämme tien ulos koronakriisistä sekä sen talousvaikutuksista. On tärkeää, että pidämme tässä tilanteessa kaikki mukana ja huolehdimme, että kukaan ei jää avun ulkopuolelle.

21.00 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Käsillä olevassa julkisen talouden suunnitelmassa vedotaan monessa asiassa aivan perustellusti suureen epävarmuuteen. Varmaa on kuitenkin myös yhä enemmän — kuten se, että hallituksen suunnitelma oli jo ennen koronakriisiä epärealistinen eikä olohuoneesta ole kadonnut yhtäkään virtahepoa. Päinvastoin, hipot vain lihovat ja lisääntyvät. Vastaus julkisen talouden kriisiin ei voi olla, että vain yksityinen sektori kutistuu ja valtio laajentaa olohuonetta hippoja varten.

Talouden tulevan suunnan kannalta kiireisin ongelma on tällä hetkellä pk-yritysten tilanne. Toisin kuin tässä suunnitelmassakin väitetään, Business Finlandin ja ely-keskusten kautta myönnettävä häiriötilanteen kehitysrahoitus ei helpota yritysten taloustilannetta. Päinvastoin, rahoituksen ehdot lisäävät yritysten kustannusrasitusta. Näin jatkaen viimeistään loppukesästä käy yritysten joukkotuho, ja siitä seuraa massatyöttömyys. Nämä heikentävät oleellisesti talouden toipumismahdollisuuksia. Ylivoimaisesti nopeimmin tämä virtahepo teurastetaan muuttamalla edellä mainittu kehittämisrahoitus takautuvasti suoraksi tueksi, jota yritykset voivat käyttää vapaasti tarpeeseen, voitonjako pois lukien. Asiasta on eilen lähtenyt ministeri Lintilälle kirjallinen kysymys, ja hän tuntuikin ymmärtäneen asian vakavuuden.

Arvoisa puhemies! Taistelu akuuttia koronakriisiä vastaan ei voi olla syy sivuuttaa julkisen talouden syviä rakenneongelmia ja vaieta niistä, koska kriisi vain pahentaa olemassa olevia ongelmia. Kestävyyssvajeesta syytetään väestön ikääntymistä, mutta isompi ongelma on se, ettei kaikista lapsistamme ja nuoristamme kasva nyt työelämän tarvitsemia jatkuvaan oppimiseen ja elämänhallintaan kykeneviä aikuisia. Näitä oppimisen ja elämänhallinnan ongelmia ei enää toisella asteella korjata. Tämän hipon kimppuun käydään perumalla toimimaton ja kallis oppivelvollisuuden pidennys sekä siirtämällä ja lisäämällä painotusta ennaltaehkäiseviin palveluihin, perheiden tukemiseen, varhaiskasvatukseen ja perusopetuksen laatuun ja lastensuojeluun.

Arvoisa puhemies! Kaikkein ylipainoisin ja edelleen lihova virtahepo on julkisen talouden olematon tuottavuuskehitys. Palvelutarve julkisella sektorilla kasvaa, mutta siihen ei reagoida kuten pitäisi. Meillä on aivan liian paljon väkeä suunnittelemassa, koordinoimassa ja hallinnoimassa ja aivan liian vähän tekemässä. Yksityisen sektorin tulevaisuuden työvoimareservikään ei ole ulkomailla, vaan se löytyy julkiselta sektorilta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2020 vp

Kuntatalous on matkalla mustaan aukkoon, mutta se kuitataan maininnalla kuntien itsehallinnosta ja vastuusta taloutensa tasapainottamisesta muun muassa rakenteellisilla uudistuksilla. Kuitenkin valtio on itse täysin kykenemätön vaadittavaan tuottavuusloikkaan. Omista toimintamenoistaan valtio suunnittelee digitalisaatiolla ja tuottavuuden parantamisella säästävänsä huikeat 180 miljoonaa — siis yhteensä, neljässä vuodessa. Eikä kyse ole siis vain valtion omista toimintamenoista. Kaikkea ei voida enää jatkossa tehdä, ainakaan samalla tavalla kuin ennen. Esimerkiksi TE-toimistojen tehtävänä olisi yritys- ja työnantajalähtöinen työnvälitys, joka tukee nopeaa työllistymistä ja avoimien työpaikkojen mahdollisimman tehokasta täyttöä. TE-toimistoissa tehdään aivan varmasti tällä hetkellä vilpittömästi ja antaumuksella töitä, mutta lopputulos on kaukana työnhakijoiden ja työnantajien tarpeiden täyttymisestä. Työllisyyspalveluissa tuleekin empatian jakamisen sijaan siirtyä kohdistamaan paukkuja tuloksellisempaan toimintaan — ei siis esimerkiksi ostamalla yksityiseltä sektorilta kalliita työllistämispalveluita tai lisäämällä erilaisia päälliköitä, vaan kehittämällä omaa hyvää toimintaa vaikuttavammaksi ja tuottavammaksi.

Pahinta kuitenkin tässä kaikessa on se, että tehdään tehottomasti asioita, joita ei pitäisi ollenkaan tehdä, ja niitä hallitusohjelmasta löytyy lukuisia.

Arvoisa puhemies! Kriisin jälkeen elinkeinoelämän toiminta ja kuluttajien käytös eivät tule palaamaan samanlaisiksi kuin ne olivat ennen kriisiä. Julkisen talouden on myös muututtava vastaavasti. Muutos on aloitettava nyt kriisin aikana, muutosta ei voi lykätä. Suosittelemme hallitukselle, että se aloittaa virtahepojen teurastamisen välittömästi.

21.05 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeriö on julkaissut 16. huhtikuuta uusimman talousennusteensa. Se kertoo karua kieltä siitä, että hallitusohjelma on nykyisellään auttamattomasti vanhentunut. Valtio velkaantuu tänä vuonna ainakin 16,6 miljardia euroa, talous supistuu ainakin 5,5 prosenttia ja työllisyysaste laskee 71 prosenttiin. Ennusteen mukaan vaalikauden lopullakaan työllisyys ei kipua kriisiä edeltäneelle tasolle. Hallitusohjelma oli alun perinkin laadittu täysin liian optimistisen tilannekuvan varaan. Nyt maailmantalouden tuulet ovat puhaltaneet tämän huteran korttitalon nurin. Jo viime joulukuun VM:n katsaus, ennen koronavirusta, kertoi karua kieltä sen epärealistisuudesta. Nyt tosiasiat on tunnustettava ja koko ohjelma kirjoitettava uusiksi.

Ihmiset kaipaavat juuri nyt kaikkein eniten toivoa, toivoa siitä, että kun kriisi loppuu, he pääsevät takaisin töihin, lapset kouluun, työllistävät pienyritykset leipään kiinni ja uusi normaali arki alkaisi jälleen. Pienyritykset ja erityisesti ravintola-ala kaipaavat kipeästi tukea tälle ylimenokaudelle. Jos maamme pk-yrityksiin pyyhkäisee laaja konkurssiaalto, katkeaa taloutemme työllistävä selkäranka, mikä vaikeuttaa uudelleenrakentamista entisestään. Siispä, arvoisa hallitus, palauttakaa yritysten alkuvuoden alv-tilitykset ja laajentakaa suoraa tukea ravintola-alalle. Koronakriisin systeimiriskin kantaminen ei ole normaalin yrittäjäriskin kantamista.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tulee tuoda eduskunnalle päivitetty, realistinen talouden toimenpideohjelma ja uusittu hallitusohjelma, jossa kerrotaan suomalaisille selkeä ulospääsy tästä viheliäisestä kriisistä. Valitettavasti tätä käsittelyssä olevaa julkisen talouden suunnitelmaa ei voida pitää minkäänlaisena taloudenpidon suunnitelmana. Se on oikeastaan ennemminkin luonteeltaan julkisten menojen lisäämissuunnitelma. On kurjaa, että tasapainottoamistoimia ei tässä ohjelmassa ole esitelty ensimmäistäkään. Menoja kyllä on osattu, ja taitoa on ollut päättää. Kansakuntamme onneksi hallituksesta ainakin ministerit Kulmuni ja Lintilä ovat todenneet tosiasioita myös ääneen lehtien sivuilla. Odotammekin,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2020 vp

että hyvät kommentit muuttuvat erinomaisiksi toimenpiteiksi, sillä päivän päätteeksi he delmistään puu tunnetaan.

Arvoisa puhemies! Miksi hallitus pitää edelleen kynsin ja hampain kiinni menonlisäyspolitiikastaan, vaikka sen budjetti lepää tyhjän päällä? Esimerkiksi kunnat ovat henkito-reissaan, ja niiden talous oli ajettu valtiovallan pakottamana retuperälle jo ennen kriisiä. Nyt hallitus on lisäämässä niille edelleen lakisääteisiä tehtäviä kaiken tämän päälle. Hallituksen tulee luopua kaikista kuntataloutta heikentävistä hankkeistaan, joiden rahoitus on heikoilla jäillä. Ei voi olla niin, että muutaman vuoden sisällä merkittävä osa Suomen kun-nista ajetaan pakotettuina kriisikunniksi.

Arvoisa puhemies! Yhteiskunnan sulkua maksaa meille kansakuntana noin miljardin joka viikko menetettynä tuotantona. Tilannetta ei helpota se, että hallituksella ei tunnu ole-van selkeää tiekarttaa ulos tästä kriisistä. Suomen strategia, mikä on tiemme tästä tulevai-suuteen, on ainakin minulle epäselvä. Tarvitsemme ainakin talouden tasapainotusohjel-man, laajat työmarkkinareformit, kunnianhimoisen työllisyyspaketin, sosiaaliturvauudis-tuksen sekä menojen uudelleenkohdennuksia. Kun elvytämme kuitenkin kaiken tämän jäl-keen Suomea, tulee esimerkiksi aidosti kilpailukykyä parantavat suuret raide- ja väylä-hankkeet nostaa kärkeen hallituksen kakkoskorin sisältämän puuhastelun tilalle.

21.10 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Maailmaa riivaavan koronaviruspandemian vai-kutukset ovat olleet tuhoisia ja yllätyksellisiä meille kaikille. Julkisen talouden yksityis-kohtaisempiin linjauksiin palataan varmasti koronakriisin hellitettyä otettaan, mutta nyt näyttää joka tapauksessa siltä, että Suomen nopeaa lisävelkaantumista on mahdoton estää. Toisaalta tämä tilanne edellyttää hallitukselta aiempaa vastuullisempaa otetta tulevien me-nolisäysten suhteen.

Arvoisa puhemies! Hallituksen on keskitettävä tarmonsia toimenpiteisiin, joilla korona-virusepidemia saadaan hallintaan sekä terveyden että talouden kannalta kestäväällä tavalla. Kun se on tehty, on aika kohdentaa yhteiskunnan aiempaa rajallisemmat voimavarat Suo-men jälleenrakentamiseen muun muassa maamme ulkopuolelle suuntautuvia menovirtoja tuntuvasti karsimalla. Yhteiset verovarot on käytettävä tehokkaasti Suomen ja suomalaisten hyväksi. Käytännössä tällainen suunnanmuutos edellyttää hallitusohjelman kirjoitta-mista kokonaan uudelleen, mahdollisesti jopa uudella hallitusohjalla. Hallitusohjelman painopistealueiksi tulee asettaa julkisen velkaantumisen pysäyttäminen ja yksityisen sek-torin toiminta- ja työllistämisedellytysten kohentaminen. Myös yksityiseltä sektorilta ke-rättävillä veroilla rahoitettavat julkiset palvelut on asetettava tärkeysjärjestykseen, ja maa-kuntahallinto byrokratioineen on syytä unohtaa.

Arvoisa puhemies! Juuri tällä erää huomio on kuitenkin väistämättä kiinnitettävä koro-naepidemian voittamiseen. Mitä nopeammin saamme epidemian hallintaan, sitä vähem-män suomalaisia kuolee ja sitä helpompi myös kansantaloutemme on nousta takaisin jaloil-leen. Jos niin haluamme, meillä on edelleen mahdollisuus tukahduttaa kurinalaisin toimen-pitein tämä erittäin vakava epidemia, tai ainakin sen ensimmäinen aalto. Valitettavasti hal-lituksen strategia Suomen ulospääsemiseksi koronakriisistä on yhä epäselvä, kuten edelli-nenkin puheenpitäjä totesi. Ruotsin kokeilu joukkoimmunitetin saavuttamiseksi on aivan liian riskipitoinen, eikä Suomen tule yrittää edetä samaan suuntaan. Ruotsissa raportoitiin tänään peräti 185 uudesta koronakuolemasta. Toistaiseksi ei tiedetä, kuinka suuri osa vä-estöstä on saanut immunitetin, saati sen kesto.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2020 vp

Arvoisa puhemies! Koska koronatartunnasta sen toteamiseen on usein viikon tai jopa kahden viive, ei rajoitustoimia pidä purkaa hätäisesti ja harkitsemattomasti. Epidemian ryöpsähtäminen uuteen roihuun palauttaisi meidät takaisin lähtöruutuun, pysäyttäisi kansantaloutemme uudelleen ja vaatisi yhä lisää ihmishenkiä. Meidän tulee ottaa oppia muiden maiden kokemuksista ja seurata tarkoin rajoitusten purkamisen vaikutusta tautitilanteeseen. Toivottavasti hallituksella on malttia tehdä pitkäjänteisiä ratkaisuja, ja toimittiinpa rajoitusten suhteen miten tahansa, on testaamista joka tapauksessa lisättävä tuntuvasti ja suojavarustepuutteet korjattava nopeasti.

Arvoisa puhemies! Koronaepidemia on mahdollista selittää lopullisesti vain rokotteen myötä. Suomen tuleekin olla rokotehankinnoissa erittäin valppaana. Rokotusten viivästyminen byrokraattisten ongelmien vuoksi olisi täysin kohtalokasta. Suomella ei ole varaa toistaa niitä traagisia virheitä, joita erityisesti suojavarustehankinnoissa on viime aikoina nähty.

Arvoisa puhemies! Elinkelpoisille yrityksille on annettava aito mahdollisuus selviytyä pahimman yli. Vuoden ensimmäisen lisätalousarvion käsittelyn yhteydessä eduskunta päätti tukea koronan takia vaikeuksiin ajautuneita yrityksiä. Valitettavasti yritystukien kohdentamisessa ei ole onnistuttu niin hyvin kuin olisi pitänyt. Jopa 100 000 euron tukisummaa on myönnetty sellaisille yrityksille, jotka ovat kärsineet kriisistä vain vähän tai eivät lainkaan. Joukossa on myös pöytälaatikkoyrityksiä ja konsulttiyrityksiä, joilla on merkittävää osaamista lähinnä tukihakemusten laadinnassa. Tämä ei vaikuta millään tavoin kestävältä panostukselta kansantalouteen.

Arvoisa puhemies! Rahanjako epämääräisin perustein ei ole ollut ainakaan eduskunnan alkuperäinen tarkoitus. Tuen todellisia tarvitsijoita ovat ne normaalioloissa työllistävät ja yhteiskunnalle aitoa lisäarvoa tuottavat pienyritykset, jotka ovat tosiasiallisesti kärsineet epidemiasta. Vastapainona verovaroilla tuettujen yritysten tulee olla alasta riippumatta vastuullisia suomalaisten työttömien ja lomautettujen työllistämisessä. Tukien oikeudenmukainen myöntäminen ja käyttäminen ovat tärkeitä sekä taloudellisesti että erityisesti yhteiskuntamoraalin ylläpitämisen kannalta. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Sekä suomalainen työvoima että suomalaiset yritykset ovat elintärkeitä maamme tulevalle taloudelliselle kantokyvyllä, [Puhemies: Aika!] eikä kumpaakaan niistä saa unohtaa.

21.15 Jari Koskela ps: Arvoisa herra puhemies! Tänään käsiteltävänä olevan julkisen talouden suunnitelman esillä olevina vuosina 2021—24 toivottavasti elämme jo koronan jälkeistä aikaa, mutta sen me tiedämme, että korona tulee jättämään talouteemme syvät jäljet. Valtiovarainministerikin Helsingin Sanomissa totesi, että koronan myötä taloudelta on pohja pois. Normaalit keinot eivät tulevana vuosina riitä. Koronan jälkeen talouden nopea elpyminen olisi kuitenkin elintärkeää.

Pitäisikö hallituksen tässä haastavassa tilanteessa yhtenä järkevänä vaihtoehtona harkita eurosta eroamista? Eurokokeilu on tullut meille jo ennen koronaakin kalliiksi, ja samalla euron etuja on vuosien varrella selkeästi liioiteltu. Vähintäänkin olisi tehtävä ajoissa toimintasuunnitelma sen varalle, että euro tulee lähivuosina hajoamaan. Oman valuutan ja devalvoitumisen tuoman vetoavun avulla Ruotsi selvisi meitä paremmin 2007—2009 finanssikriisistä ja 2010—12 velkakriisistä. Myös euroalueen yhteisvastuut puuttuvat Ruotsilta. Vastuut tulevat olemaan lähitulevaisuudessa avainkysymys.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2020 vp

Etelä- ja Itä-Euroopan maat ovat tähänkin asti hoitaneet talouttansa sanoisinko holtittomasti, ainakin verrattuna meihin pohjoisiin valtioihin. Tällä hetkellä erityisesti Italian tilanne on enemmän kuin huolestuttava. Eurooppatutkija Timo Miettinen analysoi tilannetta tarkasti arviossaan Talouselämä-lehdessä: ”Joko yhteisvastuuta pitää aidosti lisätä tai sitten euroalue tulee tiensä päähän.” Eli Italia ei tule selviämään. Sen talous ei lähde kasvuun, koska se kilpailee Saksaa ja muita maita vastaan samalla valuutalla. Tilanne on heidän kohdallaan kestämaton. Kysymys kuuluu: haluammeko me olla tekemässä rahansiirtoja Italialle?

Tähän asti hallitus on vastustanut eurobondeja, mutta mitä muita vaihtoehtoja on olemassa? Ranska haluaa jo eurobondeja pelastaakseen Italian, ja Italian tarve tulee vain kasvamaan. Väitetään, että nykyisin se olisi noin 1 000 miljardia. Todennäköisesti vielä se kasvaa siitä ylöspäin. Eikä Italia suinkaan ole ainoa maa, joka on hoitanut asiansa huonosti ja tulee tarvitsemaan apua — ja EKP:n nykyisen taseen ollessa 4 700 miljardia. Sitäkään ei voi kasvattaa loputtomasti. Varsinkin jos keskuspankki joutuu tilanteeseen, jossa valtiot eivät pysty maksamaan takaisin lainojaan, tulee sillekin seinä vastaan. EKP ostaa kiihtyvästi valtioiden velkakirjoja ja poikkeaa jo nyt niin sanotusta pääoma-avaimesta, joka rajoittaa tietyn maan velan ostoa.

Valtiovarainministerit tekivät juuri päätöksen, että vakausmekanismi voi myöntää eri maiden koronamenoihin ehdoitta lainaa. Samoin ministerit sopivat Euroopan investointipankin takausvaltuuksien nostosta ja 100 miljardin euron työllisyysrahastosta. Vielä on tulossa ainakin euromaiden yhteinen elvytysrahasto, jonka kokoluokka on vielä avoin. Tämän lisäksi on olemassa olevat vanhat vastuut ja kahdenvälinen laina Kreikalle. Pankkiunionissa jäsenmaiden pankit keräävät rahaa kriisirahastoon. Tämä voi pahimmillaan johtaa siihen, että joudumme maksamaan pankkiemme kautta Etelä-Euroopan kaatuvat pankit. Odotettavissa on myös uusi pankkikriisi.

Täällä on viitattu tänään 30-luvun lamaan. Suomi selvisi 30-luvun pulakaudesta kahdella asialla: ensinnäkin palkkoja laskettiin vientisektorilla, mikä ei kyllä ole tätä päivää, mutta toisena, vielä ehkä tärkeämpänä tekijänä oli devalvaatio. Suomi siirtyi muiden maiden joukossa pois kultakannasta, ja markan arvo suhteessa puntaan eli päävientimaan valuuttaan alentui 15 prosenttia, mikä paransi ratkaisevasti täälläkin tänään moneen kertaan esille nostettua kysynnän lisäämistä eli viennin kilpailukykyä. Vuosien 2007—8 finanssikriisi nosti 30-luvun laman keskusteluun. Mitä historia oli opettanut? Talous kääntyi nousuun jo vuonna 2010, eikä maailma suistunutkaan 30-luvun syvään pitkään kriisiin — näin siis Yhdysvalloissa ja muualla maailmassa. Euroopassa talouskasvu pysähtyi. Suuren laman aiheuttamalta talouden supistumiselta vältyttiin, mutta elpyminen jäi euron myötä Euroopassa aneemiseksi.

Arvoisa herra puhemies! Olemme viennistä riippuvainen maa, aivan kuten Italia. Siksi tulevaa koronan jälkeistä aikaa ajatellen meillä tulee ikävä vanhaa markkaa ja sen mukanaan tuomia etuja erityisesti talouden elvyttämisessä ja sitä kautta meille elintärkeän vienteollisuuden kasvun ja kysynnän ylläpitämisessä.

21.20 Anders Norrback r: Värderade talman, arvoisa puhemies! Suomen lähivuosien talouspolku ei näytä valoisalta. Suomen ja kansainvälisen talouden näkymät ovat heikentyneet erittäin nopeasti alkuvuoden aikana koronavirustilanteen puhjettua.

Meneillään oleva massiivinen pelastusoperaatio on pakottanut valtion ottamaan lisää uutta velkaa miljardien edestä. Tukitoimet ovat olleet välttämättömiä, mutta lasku on suu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2020 vp

remppi kuin kukaan olisi toivonut. Tukitoimien lisäksi julkista taloutta heikentävät verotulojen väheneminen ja työttömyysmenojen kasvu.

Vasta kun pahin kriisi on ohi, tiedämme varmuudella, millä tolalla taloutemme on. On kuitenkin varmaa, että kansalliset haasteet tulevat olemaan mittaluokaltaan paljon suuremmat kuin mitä ne olivat ennen pandemiaa. Hyvinvoinnin lisäämisen ja julkisen talouden tasapainottamisen kannalta avainasemassa ovat vieläkin työllisyyttä kohentavat toimet.

Ärade talman! Trots att de ekonomiska realiteterna ser annorlunda ut än vad de gjorde innan pandemin är det fortfarande viktigt att vi jobbar för ett ekonomiskt, ekologiskt, socialt och regionalt rättvist samhälle. Men med de nya ekonomiska tiderna måste vi också göra nya lägesbedömningar. Då den totala ekonomiska bilden klarnar har vi orsak att fundera på prioriteringar.

Regeringsprogrammets grund ska vi inte ändra på, den håller streck. Men det är realistiskt och ärligt att säga att vi blir tvungna att göra prioriteringar bland regeringsprogrammets ambitiösa målsättningar. Jag vill understryka här att det är viktigt att vi inte nu i det här läget låser in oss i något hörn, utan väntar ut krisen och sedan för vi en sansad och seriös diskussion kring vilka prioriteringar som är nödvändiga.

Både den privata och den offentliga ekonomin kommer att se helt annorlunda ut efter pandemin än vad den gjorde innan. Återhämtningen innehåller såväl allvarliga hot som stora möjligheter för både den privata och den offentliga ekonomin. Vid en hållbar omställning bör företag, arbetsplatser och vår grundläggande grundtrygghet ligga i centrum. Vi ska förstå situationens allvar men vi ska inte låta oss falla in i pessimism, utan visa handlingskraft, se möjligheter till att skapa något nytt och eventuellt någonting bättre. Det nya gror ofta ur kriser.

I mina hemtrakter i Österbotten är vi vana att använda vår företagarganda till att hitta nya lösningar och nya utvägar. Jag tvivlar inte på något sätt att vi inte skulle klara av att ta lärdomar också av den här krisen. Vi ska se med tillförsikt på framtiden trots att det ser lite dystert ut just nu.

Arvoisa puhemies! Suomella on korkea omavaraisuusaste elintarvikkeissa, mistä saamme olla kiitollisia etenkin näinä mullistavina aikoina. Olen itse lammastuottaja Närpiöstä, ja on ollut ilo huomata, että korona on lisännyt kotimaisen ruoan arvostusta ja että laajemmassa keskustelussa arvostus maanviljelijöitä kohtaan vaikuttaa nousseen. Ihmiset heräävät siihen, ettei ole itsestäänselvää, että kaupoista löytyy ruokaa. Kotimaisia ruoantuottajia tarvitaan nyt ja tulevaisuudessakin.

Mutta, arvoisa puhemies, tässä eivät kehut riitä. Toiminnan täytyy myös olla kannattavaa. Maatalouden heikko kannattavuus ei kuitenkaan ole hävinnyt minnekään koronakriisin myötä. Jotta Suomessa jatkossakin olisi kotimaista ruoantuotantoa, on meidän parannettava maatalouden toimintaedellytyksiä. Tässähän on EU:n yhteinen maatalous- ja maa-seutupolitiikan uudistus vuonna 2021 alkavalla rahoituskaudella, ja meidän on muun ohella varmistettava viljelijöiden tulotaso ja ruokavarmuus.

21.24 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Tänään käsittelemme julkisen talouden kehyksiä tuleville vuosille, ja täytyy todeta, että ne näyttävät erittäin huolestuttavilta ja pahoilta. Niin kuin tuossa päivällä totesin debattipuheenvuorossa, hallitus vastuullisesti toimiessaan ei voi tyytyä näihin nyt esiteltyihin julkisen talouden tulevien vuosien ke-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2020 vp

hyksiin. Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan julkinen talous on vuonna 20—24 edelleen reilusti yli 9 miljardia euroa alijäämäinen. Ne pitää siis muuttaa määrätietoisin ja vastuunkannon toimin.

Yksi aivan keskeinen asia tässä muutoksessa tulee olemaan se, miten hyvin hallitus onnistuu työllisyyden hoidon kanssa ja miten hyvin vastinparina onnistuu taklaamaan työttömyyden kasvavaa uhkaa. Siksi on oleellista, miten meidän yritykset ja työpaikat selviävät tästä akuutista koronaviruksesta. Joka kymmenes yritys ei nimittäin usko selviävänsä enää seuraavaa, nyt alkavaa kuukautta. Nämä yritykset ovat menettäneet koko liikevaihtonsa, ja noin kolmannes yli puolet liikevaihdostaan. Viidennes on jo tällä hetkellä maksuvaikeuksissa. Kyllä aivan keskeinen kysymys on siis se, miten talouteen saadaan lisää investointeja, työllisyyttä ja kasvua. Vain niiden avulla voimme julkisen vallan velvoitteet hoitaa ikääntyvässä Suomessa.

Aivan keskeistä näiden investointien, työllisyyden ja kasvun rinnalla on se, miten onnistumme vientiteollisuutemme kanssa. Vientiteollisuus on meidän taloutemme yksi tärkeä nurkkapultti. Sen päällä hyvinvointipalvelumme nojaavat, ja sen takia on tärkeää, että vientiteollisuuden kanssa osataan toimia oikein.

Nyt olen huolissani, että yritykset eivät tästä selviä, ja se tekee maamme selviytymisestä huomattavasti vaikeampaa. Pitääkin kysyä, missä ravintola- ja kahvila-alalle perustuslakivaliokunnan ja eduskunnan yksimielisesti edellyttämä tukipaketti viipyy. Onko yritystuet tarkoitus muutenkin jakaa sinne, missä koronavirusi on oikeasti vaikuttanut? Nyt julkisuudessa on näytännyt, että näin ei aina olisi käynyt. Ravintolatuesta on tänään tihkunut julkisuuteen tietoa, että hallitus nyt olisi valmistelemassa sellaista. Kokoomus viime viikolla esitti ravintoloille ensimmäistä 200 miljoonan tukipakettia, ja tänään Helsingin Sanomat on kertonut, että hallitus valmistelisi ravintoloille ja kahviloille 150 miljoonan tukipaketin, joka siis lehden tietojen mukaan jakautuisi kahteen kokonaisuuteen.

Ensimmäinen tulisi kaikille lailla suljetuksi määrätyille ravintoloille ja kahviloille. Se on oikein. Ne kaikki ansaitsevat sen tuen. Mutta ihmettelen tätä toista vaihetta, jos julkisuudessa olleet tiedot pitävät paikkansa, että sen toisen tuen vaatimuksena olisi, että kahvilat ja ravintolat ottaisivat lomautettuja työntekijöitään takaisin töihin. Mihin töihin lailla kiinni velvoitetut kahvilat ja ravintolat nämä työntekijät ottavat? Sen ymmärrän, että ne yritykset tulevat joka tapauksessa varmasti joka ikisen työntekijän takaisin ottamaan siinä vaiheessa, kun valtiovalta antaa luvan avata kahvilan ja avata ravintolan, mutta se, että nämä työntekijät pitäisi ottaa siinä vaiheessa takaisin yrityksen palkkalistoille, kun työntöön mahdollisuuksia ei ole, tuntuu kyllä täysin käsittämättömältä esitykseltä. Sen takia toivon, että tämä kokoomuksen esille nostama suora tukimalli olisi se, joka ravintola- ja kahvila-alalle osoitettaisiin.

Olen ollut tyytyväinen myös tämän päivän tietoihin, että valtiovarainministeri Katri Kulmuni on antanut myönteistä, vihreää valoa kokoomuksen esittämälle arvonlisäveron palautusjärjestelmälle alkuvuoden osalta. Se olisi nopea keino auttaa näitä yrityksiä yli tämän kriisin. Toivotaan, että muut hallituspuolueet eivät torppaa tätä hyvää esitystä, jota ministeri Kulmunin johdolla nyt ollaan valmistelemassa. Työnantajamaksujen määräaikaisten poisto olisi myös tehokas keino tässä. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Otanko uuden puheenvuoron vai jatkanko lyhyesti loppuun?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: No, jatkakaa lyhyesti loppuun.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2020 vp

Arvoisa puhemies! Jos yksikin yritys kaatuu odottaessaan lopulta sille kuuluvaa eli myönteisen päätöksen saavaa koronatukipäätöstä, silloin täytyy todeta tämän järjestelmän epäonnistuneen.

Aivan loppuun: Tämän koronaviruksen jälkilasku tulee olemaan massiivinen. Se tulee näkymään monessa. Yksi suurimpia laskuja voi muuten lopulta olla henkinen. Jos rajoituksia ei päästä nopeasti purkamaan, hinta nousee kohtuuttomaksi niin maamme kansantalouden kuin kansanterveydenkin näkökulmasta. Tämä pitkittyvä sulku ruokkii työttömyyttä, ja sillä on rajut vaikutukset perheisiin ja myös lapsiin. Viestit ovat ristiriitaisia. Yksinäisyys tekee jo nyt pahaa jälkeä. Tässä on vastuuta meille kaikille. Annetaan aikaa toisillemme. Mutta on tässä iso vastuu yhteiskunnallakin. Kaikilla ei ole lähipiirissä sellaisia, jotka voivat auttaa, ja nyt pitää saada toimimaan tukijärjestelmät. Perheet tarvitsevat tukea, lapset ja koululaiset tarvitsevat tukea, työnsä ja yrityksensä menettäneet tarvitsevat myös henkistä tukea, ja hallituksen tuleekin osoittaa riittävät voimavarat myös tähän henkisen puolen tukemiseen ja vahvistamiseen, yhtenä erinomaisena keinona siinä terapiatakuu.

21.31 Jari Koskela ps: Arvoisa herra puhemies! Terveys on nyt tärkeintä, siitä me olemme kaikki samaa mieltä, mutta olen pannut merkille tässä poikkeavassa tilanteessa, että myös johtajuus on nyt viime aikoina korostunut, niin hyvä kuin huonokin.

Julkisuudesta olemme saaneet nähdä ja myöskin lukea viime aikoina paljon erilaista vastuunkiertoa ja myöskin ristiriitaa. Järjestelmässä on puutteita: tuoreimpana vaikkapa Business Finlandin epäselvyydet ja jo tätä ennen Huoltovarmuuskeskuksen epäselvyydet nyt, ja myöskin aikaisemmin sieltä on löytynyt yhtä sun toista. Olisikin varmasti syytä tehdä huolellinen läpivalaisu Huoltovarmuuskeskuksen toiminnasta vuosien varrella. Tiedämme, että heillä on 2 miljardin tase, josta pääosa on varastomateriaalia kriisien varalle. Nyt kävi kuitenkin niin, että varastot ja hankinnat eivät olleet ajan tasalla. Maskit loppuivat heti alkuunsa, ja sitten tilauksistakin tuli vielä vääränlaisia.

Toivottavasti lääkinnällisen pullotetun hapen kohdalla ei tule käymään samoin, varsinkin kun maassamme on saatavilla laitteita, jotka tuottavat huomattavasti halvempaa ja yhtä turvallista, generaattorilla generoimalla ilmasta tuotettua happea kuin pullotettu happi. Happi siis generoidaan aina paikan päällä siellä, missä tarvetta on. Tiedämme, että esimerkiksi Englannissa hapestä ja happipulloista on jo huutava pula — juuri siis niissä maissa, missä korona etenee kaksi kolme viikkoa Suomea edellä.

Huoltovarmuuskeskuksen varat tulevat energiaveroista. Se on 0,5 prosenttia vähittäishinnoista. Omilla sivuillaan he väittävät, että kaikki tavara on aina kaupallisesti kuranttia sekä ympäristönormien mukaista. Toivottavasti.

Huoltovarmuudesta puhuttaessa nyt on koittanut viimeinen hetki — hetki, että me puolustamme puhdasta kotimaista maataloutta ja tulisimme olemaan omavaraisia aivan kaikenlaisissa tilanteissa. Lisäpanostuksia tarvitaan elintarvikehuoltoon. Viljavarastomme riittävät nykyisin ehkä puoleksi vuodeksi. Aikaisemmin 80-luvulla ne riittivät yli vuodeksi. Nyt tarvitaan panostuksia ruoantuotannon kannattavuuteen. Maatilayrittäjien menot ovat nykyisin suuremmat kuin tulot useassa kohtaa.

Kaupan alalla elintarvikehuollon osalta suurimmat toimijat SOK ja Kesko ovat jo pitkään toimineet markkinaehtoisesti heikentämällä kotimaista ruokahuoltoamme. Tuottajat saavat niin pienen hinnan tuotteistaan, että ovat yhä riippuvaisempia valtion tuista, ja näin ei voi jatkua. Tuottajahintoja pitää välittömästi nostaa. Mikäli suuret kauppaketjut ja jalos-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2020 vp

tajat eivät nosta tuottajahintoja, heidän suuren, noin 85 prosentin, markkinaosuuden puolestaminen huoltovarmuussyihin vedoten on perusteeton.

Jo ennen koronaa kiinalaiset yrittivät ostaa maastamme muun muassa meijereitä. Nyt meidän pitää taistella maataloutemme puolesta. Omavaraisuus on säilytettävä, pellot viljeltyinä ja suomalaisessa omistuksessa. Hallituksenkin on syytä panostaa maatalouteen kansallisesti voimakkaammin. Emme voi olla vain EU:n tukijärjestelmän varassa. Ruotsissa asiat ovat jo huonommin: he ovat jo menettäneet omavaraisuutensa maatalouden suhteen.

Emme saa kohtuuttomasti vaikeuttaa puhdasta maataloustuotantoamme ilmastonmuutoksen näennäisen torjunnan varjolla. Meillä tuotetaan jo nyt maailman ilmastoystävällisimmin tuotettua ruokaa.

Samoin energiantuotannossa turpeen käytön alasajo uhkaa todella merkittävästi myös huoltovarmuuttamme. Tässäkin asiassa pitää olla järki mukana. Mitä tulee polttoaineveroihin, korotuksiin, tässä tilanteessa ne rajoittavat liikkumista, ja tässä nykyisessä tilanteessa henkilöautoilu olisi kuitenkin ehkä kaikkein terveellisin ja turvallisin liikkumisen muoto.

21.35 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Keskustelussa on julkisen talouden suunnitelma vuosille 2021—24, ja kyllähän keskustan näkemys on, että Suomi on viettävä tämän viheliään kriisin läpi mahdollisimman eheänä. Kaikki suomalaiset ja koko maa on pidettävä mukana. Lapsiperheköyhyyden, nuorten syrjäytymisen ja ylipäättänsäkin osattomuuden lisääntyminen on estettävä, palvelut ja turvaverkot on aikanaan laitettava kestävästi kuntoon. Myös taakka kriisin hoidosta on jaettava oikeudenmukaisesti.

Suomen talous on edelleen tehohoitovaiheessa. Siksi suoria tukia yrityksille on hyvä lisätä edelleenkin. Tavoitteena on estää yritysten laajamittainen konkurssiaalto ja siitä seuraava suurtyöttömyys, ja tehohoidon jälkeen alkaa elvytyksen aika. Keskustan näkemys on, että Suomen nostaminen takaisin jaloilleen kriisin jälkeen onnistuu vain laajalla yhteistyöllä ja vastakkainasettelun sijaan voimavarat on laitettava yhteisten ongelmien ratkaisemiseen, ja täällä on käytettykin tästä ansiokkaasti puheenvuoroja yli puoluerajojen ja oppositionkin suunnalta.

Hyvinvoinnin lisäämisen ja julkisen talouden tasapainottamisen kannalta avainasemassa ovat työllisyyttä kohentavat toimet. Valtiovarainministeriön arvion mukaan ilman työllisyyttä kohentavia toimia työllisyysaste on jäämässä alle 72 prosenttiin vuonna 2023. Hallituskauden alussahan, ennen koronakriisiä, tavoitteeksi asetettiin se 75 prosenttia.

Valtioneuvoston kansliahan on asettanut Hetemäen vetämän valmisteluryhmän yhteensovittamaan nopealla aikataululla strategisen tason suunnitelman 1) välittömän kriisivaiheen taloudellisten, terveydellisten ja sosiaalisten vahinkojen rajoittamiseksi ja nyt päätettyistä toimenpiteistä irtaantumiseksi oikea-aikaisesti epidemiologisen ja lääketieteellisen tilannekuvan sekä yhteiskunnallisen kokonaisarvion pohjalta ja 2) kriisin jälkihoitoa koskevista toimenpiteistä ja niiden valmistelusta yhteiskunnan eri sektoreita koskien. Myös on tehty TEMin ja VM:n pyynnöstä selvitystyöryhmä, jossa tehdään arviota koronan taloudellisista vaikutuksista ja toimista, joilla Suomi sitten palautetaan kestäväen kasvun ja korkean työllisyyden ja kestäväen julkisen talouden uralle.

Edustaja Heikkinen toi ansiokkaasti esille sen, että näitä infrahankkeita on hyvä viedä eteenpäin, ja tässä tuotiin edustaja Heinosen toimesta esille myös vientiteollisuus. Sen takia tulen pitämään, arvoisa puhemies, vielä puheenvuoron tänne, koska kyllä se näin on, että nämä kulmakivet ovat tuolla vientiteollisuuden suunnalla. Tulen itse Kainuusta, siellä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2020 vp

on vahva osaaminen metsäteollisuuden suunnalla ja KaiCell Fibers, biotuotetehdas. Sitten jos katsotaan tuonne Itä-Lapin suuntaan, niin siellä on Boreal Bioref, biotuotetehdas. Nämä ovat niitä kasvuvetureita, jotka ovat vientiteollisuuden ja vientituotteitten tulevaisuuden toimijoita, ja näitähän meidän pitää sitten näissä elvytystoimissa viedä vahvasti eteenpäin.

Olisi myös, arvoisa puhemies, syytä miettiä, kuinka me valtiovallankin toimesta pidämme huolta siitä, että sitä malttia ja valttia on myös vaurastua tämän kriisiajan jälkeen. Tämä on myös sitä teollisuuspolitiikkaa, mitä tässä salissakin on puhuttu tämän vuoden ja muun muassa viime vuodenkin puolella.

Jotenka, arvoisa puhemies, pointtini on se, että nyt tulee vahvasti miettiä, kun tätä julkista taloutta mietitään, että se menee eteenpäin, että nämä vientiteollisuuden toimialat kehittyvät tämän kriisiajan jälkeen.

21.39 Jari Koskela ps: Arvoisa herra puhemies! Optimismi on hyvä piirre ainakin vaikeina aikoina. Mielestäni kuitenkin realismi on vielä aavistuksen parempi. Jo nyt tiedämme, että pahin on valitettavasti vasta tulossa ja edessäpäin. Kuinka pitkä pandemiasta tulee ja montako aaltoa tulee, on meille vielä kuitenkin täysin epäselvää.

Talouden toipumiskäyrän muoto on tuskin kenenkään asiantuntijan mukaan V-mallinen, vaan mielummin siinä tulee U-muotoinen tai jopa W-käyrä, mikä tietää erittäin vaikeita aikoja. Samalla voidaan tehdä johtopäätöksiä myös siitä, että taantuma on mitä todennäköisimmin kaksinumeroinen nyt arvioidun 5,5 prosentin sijaan. JTS:n mukaan ensi vuodesta lähtien valtiontalouden alijäämä alkaa supistua, kun verotulot kasvavat ja tukitoimenpiteet päättyvät. Kovin on paljon luvattu.

Totta on, että hallitus on tehnyt monia hyviä toimenpiteitä niin viruksen taltuttamiseen kuin yritysten ja ihmisten elämän helpottamiseksi. Valitettavasti Suomi oli jo ennen koronaa niin kotitalouksien, kuntien kuin valtionkin suhteen velkaantuneempi kuin koskaan aikaisemmin. Nyt eletään luonnollisesti terveys edellä, mutta tulemme velkaantumaan tulevien vuosien aikana dramaattisesti. Lukua on vaikea arvioida, mutta valtionvelka tulee olemaan mahdollisesti jopa yli 200 miljardia. Suurin osa tulevaisuudesta on kuitenkin arviointia, mutta sen me tiedämme jo tässä vaiheessa, että elämämme tulee muuttumaan pysyvästi. On aika ennen koronaa ja koronan jälkeen. Sen olemme edeltävistä lamoista ja kriiseistä oppineet, että käyttäytymismallimme tulevat muuttumaan. Koronan jälkeen tulemme varovaisemmiksi. Samalla kulutuskäyttäytymisemme muuttuu. Syntyy myös tuotantoketjujen katkoksia ja maksuhäiriöitä. Syntyy siis niin sanottua kysynnän tuhoutumista.

Arvoisa puhemies! Tiedämme, että valtiolta saatavat taloudelliset avustukset ja lainojen takaukset yrityksille eivät riitä kuin osalle. Kuten olemme lehdistä lukeneet, osa tuista jaetaan kovin leväperäisesti. Vaikka velanottoa kasvatettaisiin miten paljon tahansa, tulee siinäkin seinä vastaan. Tapahtuu valitettavasti se, mitä hallitus on ehkä jo luvannutkin, eli suurta osaa jo entisestään kannatettavia yrityksiä tuetaan ja samalla ne, jotka eniten tarvitsevat tukea ja apua, jäävät ulkopuolelle. Heidät jätetään oman onnensa varaan.

Yrityskenttä muuttuu. Suuri joukko yrittäjiä, joilla olisi normaalitilanteessa mahdollista luoda uutta ja työtä meille suomalaisille, menettää asemansa. Julkinen sektori paisuu entisestään kasvavan velan myötä. Julkisyhteisöjen EDP-velka eli nimellishintainen sulautettu bruttovelka kasvaa voimakkaasti tulevina vuosina. Työttömyys tulee kasvamaan, ja verotulojen romahtamisen seurauksena hallitusohjelmalta putoaa pohja. Samalla erilaiset sosiaaliset ja psyykkiset ongelmat tulevat kasvamaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2020 vp

JTS-suunnitelma ei ota riittävästi huomioon tulevaisuutta — ehkä tässä vaiheessa ei ollut tarkoitukseen. Kuitenkin JTS-suunnitelmassa kunnille panostettavat valtionavut ja tehtävästä tulevat täysimittaiset korvaukset ovat tulevassa tilanteessa alimitoitettuja. Kunnat olivat jo ennen koronaa mittavissa taloudellisissa ongelmissa. Nyt verotulot tulevat romahamaan. Samalla sosiaali- ja terveystoimet nousevat pilviin koronan jälkeen. Hoitajamitoituksen korottaminen 0,7:ään on hyvä tavoite, mutta eikö tärkeämpää kuitenkin ole, että kaikki hoitoa tarvitsevat saavat sen hoidon, mitä heille perustuslain mukaan edellytetään, vaikka se mitoitus olisi sitten 1,5. Kunnissa yritysten alasajojen, ikääntyvän väestön, taloudellisen ahdingon ja eriarvoistumisen tuomat mittavat, lisääntyvät korvaukset laittavat varsinkin pienet ja keskisuuret kunnat entistä suurempaan puristukseen tällä aikavälillä 21—24, ja valtionosuuksien kasvattaminen 18,4 miljardista 20 miljardiin euroon ei tule tuomaan kunnille valitettavasti pelastusta. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan, jolle muut valiokunnat voivat antaa lausunnon viimeistään 12.5.2020.